
Planificació fiscal empresarial

PID_00262855

Santiago Arranz Fleta
Mar Sabadell i Bosch
Daniel Viader Martin

Temps mínim de dedicació recomanat: 7 hores

Santiago Arranz Fleta

Economista. Assessor fiscal. Docent col·laborador de la Universitat Oberta de Catalunya. Professor col·laborador de la Universitat de Barcelona.

Mar Sabadell i Bosch

Llicenciada en Dret per la Universitat de Barcelona. Màster en Societat de la informació i el coneixement per la UOC. Professora dels Estudis d'Economia i Empresa de la Universitat Oberta de Catalunya.

Daniel Viader Martin

Llicenciat en Dret per la Universitat Pompeu Fabra. Docent col·laborador de la Universitat Oberta de Catalunya. Advocat i gerent de l'Àrea Fiscal d'Auren Advocats i Assessors.

Segona edició: febrer 2019

© Santiago Arranz Fleta, Mar Sabadell i Bosch, Daniel Viader Martin

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2019

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	7
1. Fiscalitat de productes financers	9
1.1. Tributació de les rendes de l'estalvi en l'IRPF	9
1.1.1. Conceptes de renda de l'estalvi i base imposable de l'estalvi	10
1.1.2. Tipus de gravamen de l'estalvi	12
1.1.3. Retenció sobre rendiments de les rendes de l'estalvi	12
1.2. Rendiment del capital mobiliari	13
1.3. Alteracions patrimonials	15
1.3.1. Règim transitori per a elements patrimonials adquirits amb anterioritat al 31 de desembre de 1994 ..	17
1.4. Productes financers bancaris	19
1.4.1. Dipòsits i comptes bancaris	20
1.4.2. Títols de renda fixa	21
1.4.3. Participació en societats	24
1.4.4. Fons d'inversió	26
1.5. Operacions d'assegurances i de capitalització	26
1.5.1. Productes de capital diferit	26
1.5.2. Productes de renda	27
1.5.3. Prestacions de jubilació	29
1.5.4. Assegurances <i>unit linked</i>	29
1.6. Sistemes de previsió social	30
1.6.1. Plans de pensions	31
1.6.2. Sistemes de previsió social alternatius als plans de pensions	36
1.6.3. Sistemes de previsió social de persones amb discapacitat	38
1.6.4. Assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència	39
2. Fiscalitat immobiliària	41
2.1. Els immobles i l'impost sobre la renda de les persones físiques	41
2.1.1. Lloguer d'immobles	41
2.1.2. Transmissió d'immobles	44
2.1.3. L'habitatge habitual i els incentius dels quals gaudeix	46
2.2. Els immobles i l'impost de societats	49

2.2.1.	Règim general	50
2.2.2.	Règim especial d'entitats dedicades al lloguer d'habitatges	50
2.2.3.	Societats anònimes cotitzades d'inversió en el mercat immobiliari	51
2.3.	Els immobles i la tributació indirecta	52
2.3.1.	Tributació indirecta en la transmissió d'immobles	52
2.3.2.	Tributació indirecta en el lloguer d'immobles	58
3.	Fiscalitat de les operacions de reestructuració.....	64
3.1.	Introducció	64
3.1.1.	Sistemes de tributació de les operacions de reestructuració empresarial	64
3.1.2.	Característiques bàsiques del règim especial de fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi de valors	65
3.1.3.	Aspectes mercantils i comptables de les operacions de reestructuració empresarial	66
3.2.	Operacions que es poden acollir al règim especial	67
3.2.1.	Fusions	67
3.2.2.	Escissions	68
3.2.3.	Aportació no dinerària de branca d'activitat	69
3.2.4.	Bescanvi de valors	69
3.3.	Contingut del règim especial	70
3.3.1.	Tributació en l'entitat transmissent (fusió, escissió i aportació no dinerària)	70
3.3.2.	Tributació en l'entitat adquirent (fusió, escissió i aportació no dinerària)	71
3.3.3.	Tributació dels socis (fusió, escissió)	74
3.4.	Aplicació del règim fiscal especial	77
3.4.1.	Opció per l'aplicació	77
3.4.2.	Clàusula antielusió	78
3.5.	Efectes del règim fiscal en altres impostos	78
3.5.1.	Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats: operacions societàries i modalitats restants	79
3.5.2.	Impost sobre el valor afegit	79
3.5.3.	Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana	80
Resum.....	81
Bibliografia.....	83

Introducció

La fiscalitat de l'estalvi constitueix un debat que corre paral·lel a l'evolució del principi de neutralitat impositiva. Com en altres països, el conjunt de disposicions i criteris que articulen els processos d'inversió –atenent el tipus d'actiu, la naturalesa jurídica de la institució emissora de passius i la situació econòmica mateixa de l'estalviador– contribueixen a la presa de decisions econòmiques d'importància creixent en un món en què els mercats estan, cada vegada, més globalitzats.

En principi, la imposició òptima és la que grava tots els actius que són substituïtius entre si de la mateixa manera i no genera distorsions en el vessant econòmic. La tributació uniforme dels rendiments de l'estalvi, amb independència del tipus d'actius que els generen, d'acord amb el principi de neutralitat, evita una assignació ineficient de l'estalvi, i també problemes d'equitat horitzontal. L'objectiu que cal assolir no ha de ser cap altre que garantir que individus amb el mateix nivell de renda i estalvi paguin els mateixos impostos tot i que la composició del seu estalvi sigui diferent. La fiscalitat de l'estalvi hauria d'evitar qualsevol impacte negatiu sobre les decisions d'inversió i, en tot cas, qualsevol desviació d'aquesta neutralitat hauria de tenir una sòlida justificació en termes de substituïbilitat diferenciada entre actius o basar-se en una correcció de fallades del mercat o en una desviació dels costos d'administració.

La falta d'uniformitat en el tractament de l'estalvi s'articula mitjançant diversos mecanismes, com poden ser: excloure de tributació tot o part d'algun tipus d'estalvi –mitjançant l'exempció, el gravamen zero o tipus reduïts–, establir deduccions o reduccions vinculades a algun tipus d'inversió o al seu rendiment, diferir el pagament de l'impost o corregir valors monetaris per inflació de manera discriminada, o alterar el règim de retencions o excepcionar del deure d'informació de determinats béns d'inversió.

D'altra banda, entre les inversions més importants que poden fer la majoria d'empreses i persones físiques al llarg de la seva vida o existència, i que suposen un major desemborsament de diners, destaquen, sens dubte, la inversió en immobles.

En la compravenda d'aquest tipus de béns poden estar implicats diferents impostos (IVA, ITP, IRPF, impost sobre societats, etc.) que cal conèixer molt bé i que moltes vegades determinen si, des d'un punt de vista empresarial, una operació és convenient fer-la o no. El comprador d'un immoble, a més del preu que haurà de satisfer per ell, també ha de conèixer quins seran els impostos i altres despeses als quals haurà de fer front, per tal de conèixer-ne el cost total. Així mateix, també l'interessarà estar al corrent dels possibles incentius

fiscals dels quals pot gaudir per fer front a la inversió (si n'hi ha). Igualment, el venedor també ha de saber com haurà de tributar pels guanys que obtingui en l'operació.

També en relació amb la inversió immobiliària, per a aquells empresaris que adquireixen immobles amb la intenció de llogar-los i obtenir-ne un benefici, és important conèixer com han de tributar pels guanys que obtinguin en aquesta activitat de manera que puguin optimitzar la seva factura fiscal (de manera que, per exemple, no deixin de deduir-ne cap despesa a què tinguin dret a l'hora de calcular-ne el rendiment net obtingut).

A més, la competència i globalització econòmica fomenten decisions empresarials estratègiques com ara la concentració d'empreses o altres operacions de reestructuració empresarial.

Les operacions de concentració o reestructuració empresarial s'instrumentalitzen mitjançant fusions, escissions, aportacions d'actius o bescanvi de valors, entre altres modalitats que ofereix la normativa mercantil. La fiscalitat associada a aquestes operacions no ha de ser un obstacle o un impediment als processos de concentració empresarial que exigeixen els mercats.

En aquest sentit, l'existència en la normativa relativa a l'impost de societats d'un règim fiscal específic dedicat a la concentració d'empreses, basat en dos pilars bàsics com són la **neutralitat fiscal** i l'**absència d'intervenció administrativa**, permet que aquestes operacions de reestructuració tinguin un marc normatiu adequat i es puguin dur a terme.

En aquest mòdul analitzarem detingudament el **règim fiscal especial de fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi de valors** previst en la Llei de l'impost de societats i coneixerem quines operacions estan emparades en aquest règim, quins són els requisits que s'han de complir i quin és el tractament fiscal aplicable als subjectes intervinents.

Objectius

Els objectius que els estudiants han d'haver assolit una vegada treballats els materials d'aquest mòdul són els següents:

- 1.** Identificar les rendes de l'estalvi i conèixer-ne la tributació en l'impost sobre la renda de les persones físiques.
- 2.** Conèixer el règim fiscal actual dels rendiments de capital mobiliari i els guanys patrimonials com a components fonamentals de la renda de l'estalvi.
- 3.** Analitzar quin és el règim de tributació dels diferents productes financers, i també de les assegurances i sistemes de previsió social.
- 4.** Saber com es quantifiquen i com tributen els guanys patrimonials obtinguts per la venda d'un immoble tant en l'IRPF com en l'impost sobre societats.
- 5.** Conèixer quins són els incentius aplicables a l'IRPF per la compra i la venda de l'habitatge habitual per part de les persones físiques.
- 6.** Saber com tributen les empreses i els particulars per les rendes obtingudes pel lloguer d'un immoble.
- 7.** Identificar les característiques bàsiques del règim especial de fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi de valors.
- 8.** Analitzar quins són les operacions de concentració i reestructuració empresarial que estan incloses en el règim especial.
- 9.** Conèixer el contingut del règim especial quant a la tributació aplicable als subjectes intervinents (transmitents, adquirents, socis).
- 10.** Verificar els requisits formals i materials necessaris per a poder aplicar el règim especial a les operacions de concentració i reestructuració empresarial, amb especial incidència en la justificació de l'operació atenent motius econòmics vàlids.

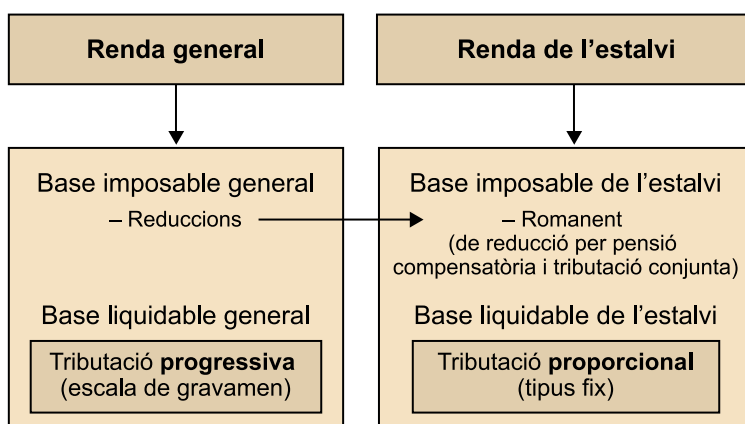
1. Fiscalitat de productes financers

1.1. Tributació de les rendes de l'estalvi en l'IRPF

Actualment, després dels canvis normatius operats en successives lleis de pressupostos, totes les rendes derivades d'instruments d'estalvi integren la denominada base imposable de l'estalvi de l'impost sobre la renda de les persones físiques.

El concepte de renda de l'estalvi sorgeix en la nostra normativa fa uns anys, a partir de la Llei 35/2006 de l'impost sobre la renda de les persones físiques (LIRPF). L'anterior text refós regulador de l'IRPF no es referia a la renda de l'estalvi, però identificava, per a cada període impositiu, una part general de la renda i una **part especial de la renda**. Amb aquesta distinció, els guanys i pèrdues patrimonials derivades de la transmissió d'elements patrimonials generats en un termini superior a un any s'integraven en la part especial de la renda del període impositiu i quedaven sotmeses a un tipus fix de tributació. Per contra, les transmissions de béns que havien tingut un període de permanència en el patrimoni del titular inferior a un any i un dia s'integraven en la part general de la renda del període impositiu i se sotmetien a l'escala progressiva de gravamen. Els rendiments del capital mobiliari i del capital immobiliari també s'integraven en la part general de la renda.

La renda de l'estalvi està integrada pels guanys i pèrdues patrimonials derivats de la transmissió d'elements patrimonials i per determinats rendiments del capital mobiliari. Les rendes de l'estalvi se sostreuen de l'escala de tributació de l'IRPF i se sotmeten a un tipus fix que, actualment, es divideix en tres trams.

1.1.1. Conceptes de renda de l'estalvi i base imposable de l'estalvi

Segons la normativa actual, la renda de l'estalvi està constituïda per un doble component:

- Els **rendiments del capital mobiliari** derivats de la participació en els fons propis d'entitats, de la cessió a tercers de capitals, de les operacions de capitalització i contractes d'assegurances de vida i invalidesa –tret que tinguin consideració de rendes del treball– i de la imposició de capitals.
- Els **guanys i pèrdues patrimonials** que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials.

No obstant això, quan els rendiments de capital mobiliari procedeixin de la cessió de capitals a entitats vinculades amb el contribuent, les rendes no formen part de la base de l'estalvi.

Article 46 de la LIRPF (segons la redacció de la Llei 11/2009, de 26 d'octubre)

“Constitueixen la renda de l'estalvi:

Els rendiments del capital mobiliari previstos en els apartats 1, 2 i 3 de l'article 25 d'aquesta llei.

a) No obstant això, formen part de la renda general els rendiments del capital mobiliari previstos en l'apartat 2 de l'article 25 d'aquesta llei corresponents a l'excés de l'import dels capitals propis cedits a una entitat vinculada respecte del resultat de multiplicar per tres els fons propis, en la part que correspongui a la participació del contribuent, d'aquesta última.

A l'efecte de computar aquest excés, es té en consideració l'import dels fons propis de l'entitat vinculada reflectits en el balanç corresponent a l'últim exercici tancat amb anterioritat a la data de meritació de l'impost i el percentatge de participació del contribuent existent en aquesta data.

En els supòsits en els quals la vinculació no es defineixi en funció de la relació socis o partícips-entitat, el percentatge de participació per considerar és el 5%.

b) Els guanys i pèrdues patrimonials que es posin de manifest en ocasió de transmissions d'elements patrimonials”.

Les rendes de l'estalvi formen part de la base imposable de l'estalvi de l'impost sobre la renda de les persones físiques i s'integren i compensen d'acord amb les normes establertes en els articles 47, 48 i 49 de la LIRPF.

En la taula següent s'observen els elements que formen part de la base imposable de l'estalvi.

Rendiments del capital mobiliari	Guanys i pèrdues patrimonials
El resultat positiu resultant d'integrar (sumar) i compensar (restar), exclusivament entre si, els rendiments del capital mobiliari.	El resultat positiu resultant d'integrar i compensar, exclusivament entre si, els guanys i pèrdues patrimonials.

Rendiment a efectes fiscals

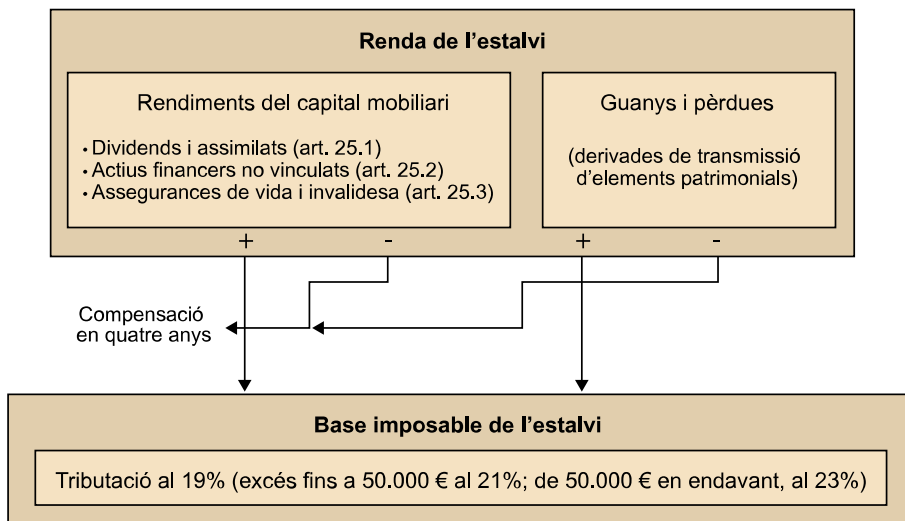
A efectes fiscals, es considera rendiment aquella renda que es derivi de la tinença d'un patrimoni (béns i drets dels quals és titular la persona física), i es defineix com a alteració patrimonial la renda que es genera pel canvi en la composició del patrimoni. Quan l'inversor ven o transmet un element del patrimoni, l'alteració pot tenir com a resultat un guany o una pèrdua patrimonial.

Rendiments del capital mobiliari	Guany i pèrdues patrimonials
<p>El resultat negatiu, resultant d'integrar (sumar) i compensar (restar) entre si els rendiments del capital mobiliari, solament es pot compensar amb el resultat positiu posat de manifest durant els quatre anys següents.</p> <p>La compensació segons l'article 49.2 LIRPF s'ha d'efectuar per la quantitat màxima que permeti cadascun dels exercicis següents, sense que es pugui practicar després d'aquest termini mitjançant l'acumulació a rendes negatives d'exercicis posteriors.</p>	<p>El resultat negatiu, resultant d'integrar i compensar, exclusivament entre si, els guanys i pèrdues patrimonials, solament es pot compensar amb el positiu posat de manifest durant els quatre anys següents.</p>

Per tant, la base imposable de l'estalvi solament pot ser positiva o zero. L'import es pot minorar amb el romanent, si n'hi hagués, de la reducció per pensions compensatòries i quotes i aportacions a partits polítics que no s'haguessin pogut aplicar a la base imposable general. Però en cap cas la base liquidable de l'estalvi no pot resultar negativa com a conseqüència d'aquesta disminució (art. 50.2 LIRPF).

La base imposable de l'estalvi tributa a un tipus proporcional diferent del que s'aplica a les rendes que integren la base imposable general. Això explica la impossibilitat de compensar els eventuais saldos negatius o pèrdues patrimonials amb altres tipus de rendes, sinó que aquesta compensació es trasllada a exercicis futurs.

De manera esquemàtica, podríem resumir la tributació de la renda de l'estalvi amb la figura següent.

1.1.2. Tipus de gravamen de l'estalvi

Al costat d'aquestes regles especials de compensació i integració, la base imposable de l'estalvi es caracteritza perquè tributa a un tipus fix, si bé la normativa actual estableix dos trams diferenciats. En aquest sentit, els primers sis mil euros tributen al 19%; les quantitats superiors a aquesta xifra i fins a 50.000 euros, al 21%, i a partir d'aquí, al 23%.

1.1.3. Retenció sobre rendiments de les rendes de l'estalvi

Les rendes de l'estalvi estan subjectes a retenció i, especialment, la retenció és aplicable al següent:

- les rendes qualificades com a rendiments del capital mobiliari segons l'article 25 de la LIRPF;
- els guanys de patrimoni obtinguts com a conseqüència de la transmissió o reemborsaments d'accions i participacions representatives del capital o patrimoni de les institucions d'inversió col·lectiva, i
- els premis la base de retenció dels quals superi els tres-cents euros.

No obstant això, no estan subjectes a retenció les rendes derivades de les operacions financeres següents, entre d'altres:

1) Rendiments dels valors emesos pel Banc d'Espanya que constitueixin instrument regulador d'intervenció al mercat monetari i els rendiments de les lletres del Tresor. No obstant això, les institucions financeres que formalitzin amb els seus clients contractes de comptes basats en operacions sobre lletres estan obligades a retenir respecte dels rendiments obtinguts pels titulars dels comptes esmentats.

2) Les primes de conversió d'obligacions en accions. El rendiment obtingut en la conversió entre el valor de mercat dels valors restants (accions) i la resta de l'adquisició dels lliurats tributa com a rendiment del capital mobiliari en l'IRPF, encara que aquest rendiment no està sotmès a retenció.

3) Rendes derivades de la distribució de la prima d'emissió d'accions o participacions.

4) Dividends o participacions en beneficis, interessos i altres rendiments satisfets entre societats que formin part d'un grup que tributi en règim de tributació consolidada.

5) Dividends i participacions en beneficis que donin dret a aplicar la deducció per doble imposició interna al 100%.

6) Rendiments derivats de la transmissió o reemborsament d'actius financers amb rendiment explícit, si compleixen els requisits següents:

- representats mitjançant anotacions en compte,
- negociats en un mercat secundari oficial de valors espanyol.

Si es tracta de deute públic, no se sotmeten a retenció els rendiments derivats de la transmissió, bescanvi o amortització de valors de deute públic emesos abans de l'1 de gener de 1999 que amb anterioritat no estiguessin subjectes a retenció.

7) Rendes obtingudes pels subjectes passius de l'impost de societats procedents d'actius financers, sempre que compleixin els següents requisits:

- representats mitjançant anotacions en compte,
- negociats en un mercat secundari oficial de valors espanyol.

Ara bé, les entitats de crèdit i altres entitats financeres que formalitzin amb els seus clients contractes de comptes basats en operacions sobre actius financers estan obligades a retenir pel que fa als rendiments obtinguts pels titulars d'aquests comptes.

Les persones o entitats que satisfacin o abonin rendes subjectes a retenció estan obligades a retenir i ingressar en el Tresor en concepte de pagament a compte de l'impost personal del perceptor.

En general, el retenidor està obligat al següent:

- declarar les quantitats retingudes i fer els ingressos a compte segons els models previstos pel Ministeri d'Hisenda;
- expedir certificació acreditativa de les retencions practicades o dels ingressos a compte efectuats, i
- comunicar al subjecte passiu la retenció o ingrés a compte practicat en el moment en què satisfaci les rendes.

1.2. Rendiment del capital mobiliari

El primer component de l'estalvi està constituït pels rendiments del capital mobiliari previstos en l'article 25 de la LIRPF. Concretament, constitueixen rendes de l'estalvi els rendiments que procedeixin del següent:

1) la **participació en fons propis d'entitats**, incloent en aquesta categoria els diferents rendiments dineraris i en espècie que es relacionen en l'article 25.1 de la LIRPF (dividends, primes d'assistència a juntes, participacions en beneficis, etc.).

2) la **cessió a tercers de capitals propis**¹ tret d'entitats vinculades amb el contribuent.

S'entén que no procedeixen d'entitats vinculades amb el contribuent els rendiments del capital mobiliari obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis que siguin satisfets per l'Institut de Crèdit Oficial, els bancs, les caixes d'estalvis, la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvis, les cooperatives de crèdit, els establiments financers de crèdits o les entitats de diners electrònics, quan no difereixin dels oferts a altres col·lectius de característiques similars a les de les persones que es considerin vinculades amb l'entitat pagadora.

S'inclou com a rendiments de capital mobiliari la part dels rendiments que no excedeixi de l'import dels capitals propis cedits a l'entitat vinculada sobre el resultat de multiplicar per tres els fons propis en la part que correspongui a la participació del contribuent en aquesta entitat. A l'efecte de tributació, es té en consideració el percentatge de participació del contribuent corresponent a l'últim exercici tancat amb anterioritat a la data de meritació de l'impost, i també l'import dels fons propis de l'entitat vinculada reflectit en el balanç en aquesta data. Quan la vinculació no es defineixi en funció de la relació entre els socis o partícips i l'entitat, el percentatge de participació que es considera és el 5%.

⁽¹⁾Dins d'aquests s'inclouen tots els relacionats en l'article 25.2 de la LIRPF, procedents d'instruments de gir, de la contraprestació derivada de comptes en institucions financeres, els derivats d'operacions de cessió temporal d'actius financers, etc.

Cessió a tercers de capitals: fonts de rendiment

Interessos de comptes i dipòsits	Interès i cupons de productes de renda fixa	Venda de productes de renda fixa
Comptes corrents, d'estalvi, d'estalvi a termini.	Bons, obligacions, pagarés, lletres, deute subordinat, participacions preferents.	Transmissió, reemborsament, amortització, bescanvi o conversió de valors de renda fixa. (Atenció: a pesar que es produeix un canvi en la composició del patrimoni del titular, es consideren rendiment a l'efecte d'IRPF.)

3) en general, les **operacions de capitalització i contractes d'assegurances** de vida o invalidesa, sempre que no es considerin rendiments del treball, i les rendes derivades de la imposició de capitals (rendes immediates o diferides, vitalícies o temporals).

Sistemes d'estalvi i previsió: fonts de rendiment

Productes de capital diferit	Productes amb rendes immediates	Productes de renda diferida
Plans de jubilació (cobrament de capital), plans d'estalvi, <i>unit linked</i> .	Operacions per percebre una renda immediata vitalícia o temporal.	Operacions per rebre una renda diferida, vitalícia o temporal.

En relació amb les operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa, tenen la consideració de rendiments del treball (art. 17.2 de la LIRPF) i no formen part dels rendiments del capital mobiliari:

- a) les prestacions percebudes pels beneficiaris de plans de pensions.
 - b) les prestacions percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances, concertades amb mutualitats de previsió social, les aportacions de la qual hagin pogut ser, almenys en part, despesa deduïble per a la determinació del rendiment net d'activitats econòmiques o objecte de reducció en la base imposable de l'impost.
- Per contra, si la prestació la percep el mutualista mateix (per les contingències de jubilació, invalidesa o dependència) i les aportacions no van ser ni despesa d'activitats econòmiques ni van reduir la base imposable (en cap mesura ni en cap exercici en el qual van ser fetes), les prestacions rebudes tenen la consideració de rendiment del capital mobiliari i formen part de la renda de l'estalvi.
- c) les prestacions percebudes pels beneficiaris dels plans de previsió social empresarial.
 - d) les prestacions per jubilació i invalidesa percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurança col·lectiva que instrumentin els compromisos per pensions assumits per les empreses, en els termes previstos en la DA 1a. del Text refós de la llei de regulació dels plans i fons de pensions (TRLRPF).
 - e) les prestacions percebudes pels beneficiaris dels plans de previsió assegurats.
 - f) les prestacions percebudes pels beneficiaris de les assegurances de dependència.

1.3. Alteracions patrimonials

Com hem indicat, les alteracions patrimonials estan provocades pels canvis en la composició o en el valor del patrimoni de les persones físiques. No obstant això, de manera prèvia cal tenir en compte que:

- els resultats generats per la transmissió de productes de renda fixa no tributen com a alteració patrimonial encara que constitueixin una alteració

en la composició del patrimoni del titular, sinó que l'IRPF els considera rendiments del capital mobiliari;

- hi ha alteracions patrimonials que no tenen l'origen en la transmissió d'elements patrimonials, com per exemple un premi. Aquestes alteracions no constitueixen renda de l'estalvi, sinó que integren la base imposable general del contribuent i, en conseqüència, tributen al tipus marginal.

Es consideren guanys o pèrdues patrimonials les variacions en el valor del patrimoni del contribuent que es posin de manifest en ocasió de qualsevol alteració en la seva composició (venda d'accions, participacions en fons d'inversió, immobles, etc.).

L'alteració patrimonial es determina per diferència entre el valor de transmissió i el valor d'adquisició dels béns transmesos. En general, es considera:

- valor de transmissió el preu de venda menys les despeses i tributs a càrrec del transmissor necessaris per a la transmissió;
- valor d'adquisició el preu de compra o valor (d'herència o donació) més l'import de despeses i tributs pagats necessaris per a l'adquisició. Així mateix, s'inclouen en el valor de transmissió les millores i ampliacions efectuades i es dedueixen les amortitzacions practicades.

Valor del guany o pèrdua de patrimoni	
+ Valor de transmissió =	+ Import percebut – Despeses i tributs satisfets per transmissor
– Valor d'adquisició =	+ Import real d'adquisició + Cost inversions i millores + Tributs i despeses – Amortitzacions fiscalment deduïbles (si l'adquisició és lucratiua, aplicarem les regles de l'impost sobre successions i donacions).

El guany o pèrdua de patrimoni s'imputa al moment en què tingui lloc l'alteració patrimonial. En el cas d'operacions a termini o amb preu ajornat, el contribuent pot optar per imputar les rendes obtingudes en tals operacions a mesura que es facin exigibles els cobraments corresponents. A aquests efectes, es consideren operacions a terminis aquelles el preu de les quals es percebi, totalment o parcialment, mitjançant pagaments successius, sempre que el període transcorregut entre el lliurament o la posada a disposició i el venciment de l'últim termini sigui superior a l'any.

Com a particularitats en el règim de tributació de les alteracions patrimonials, cal anotar les anotacions següents:

- La pèrdua o guany que es produeixi per traspàs de les participacions d'un fons d'inversió a un altre no té la consideració d'alteració patrimonial.
- L'alteració que es produeixi en ocasió de la transmissió de l'habitatge habitual està exempta de tributació. Aquesta exempció té un clar impacte en la composició de l'estalvi de les persones físiques.
- Les pèrdues de patrimoni derivades de la transmissió de valors o participacions no s'integren en la base imposable de l'estalvi quan s'hagin adquirit valors homogenis dins dels dos mesos anteriors o posteriors a la data de transmissió. Aquest termini és d'un any si es tracta d'accions o participacions no admeses a negociació en algun dels mercats secundaris oficials de valors espanyols. En aquest cas, es produeix un diferiment de la pèrdua, que s'integra en la base imposable a mesura que es transmetin els valors o participacions que romanguin en el patrimoni del contribuent.

1.3.1. Règim transitori per a elements patrimonials adquirits amb anterioritat al 31 de desembre de 1994

A partir de l'any 1991, la normativa de l'IRPF estableix un règim que té com a objectiu fomentar la inversió a llarg termini. El règim dels coeficients d'abatiment permet al contribuent reduir el benefici final d'una inversió per cada any posterior a l'adquisició que transcorre i que comporti el manteniment de la inversió. D'aquesta manera, en el moment de la venda, la plusvàlua generada no tributa íntegrament, sinó que es minora per aplicació del coeficient reductor que li correspongui, i pot arribar a aplicar una reducció del 100%.

Les transmissions fetes amb posterioritat al 19 de gener de 2006 ja no gaudeixen d'aquesta reducció. Amb la Llei 35/2006 de l'IRPF aquest règim va desaparèixer, si bé es va mantenir un règim transitori que reconeixia a les persones que van adquirir béns abans del 31 de desembre de 1994 els drets adquirits per aquest benefici fiscal. Aquest règim transitori ha estat modificat per la Llei 26/2014 a partir de l'1 de gener de 2015.

En aquest sentit es manté la regulació prevista en la redacció anterior, que establí que el guany o pèrdua s'entenia generat, amb caràcter general, de manera lineal en el temps; així, aplicant una simple regla de tres, es calcula la part del benefici fiscal produït des de l'adquisició fins al 20 de gener de 2006, i se sotmet a tributació la part del benefici total generada amb posterioritat a aquesta data i fins a la data de transmissió, si bé se'n limita l'aplicació als guanys patrimonials derivats de la venda de béns amb un valor de transmissió màxim de 400.000 euros. Aquest valor màxim de transmissió no s'aplica al valor de transmissió de cadascun dels elements patrimonials de manera individual, sinó al conjunt dels valors de transmissió de tots els elements patrimonials a què sigui aplicable el règim transitori. És a dir, es tracta d'un límit conjunt, amb independència que la venda de cada element es produeixi en diferents

Disposició transitòria novena I35/2006

La disposició transitòria novena I35/2006 regula el règim transitori per a determinar l'import dels guanys patrimonials derivats d'elements patrimonials adquirits amb anterioritat al 31 de desembre de 1994.

moments. Així, quan aquesta suma sigui inferior a 400.000 euros, la part del guany generat amb anterioritat al 20 de gener de 2006 serà reduïda, mentre que quan la suma de transmissió de tots els elements patrimonials susceptibles de reducció sigui superior a 400.000 euros no s'aplicarà cap reducció a la part del guany generat abans del 20 de gener de 2006.

1) La part del guany generat amb anterioritat al 20 de gener de 2006 es redueix en un determinat percentatge en funció del període de permanència.

Tipus de béns transmesos	Percentatge de reducció per cada any de permanència > 2
Accions admeses a cotització	25%
Resta dels béns	14,28%
Drets compresos en l'article 108 de l'LMV Immobles	11,11%

Es pren com a període de permanència el nombre d'anys que hi hagi entre la data d'adquisició de l'element i el 31 de desembre de 1996, arrodonint per excés, i es descompten els dos primers anys (94-96), que no donen dret a deducció.

2) La part del guany generat amb posterioritat al 20 de gener de 2006 no es redueix i tributa íntegrament.

Atès que el sistema d'aplicació d'aquest règim transitori es basa en una distribució lineal del benefici generat, s'estableix un règim especial per als valors cotitzats. Amb caràcter especial, per a valors admesos a negociació en mercats regulats i accions o participacions en institucions d'inversió col·lectiva (IIC), es pren la diferència entre el valor d'adquisició i el de cotització, o el preu pactat quan aquest sigui superior al de cotització. En cas d'obtenir un guany patrimonial, es procedeix a efectuar la reducció següent:

- Si el valor de transmissió és inferior al que correspongui segons les regles de l'IP del 2005, s'aplica el règim transitori general, entenent que tota la plusvàlua s'ha generat amb anterioritat al 20 de gener de 2006.
- Si el valor de transmissió és igual o superior al que correspongui segons les regles de l'IP del 2005, la part de guany patrimonial que s'hagués generat amb anterioritat al 20 de gener de 2006 es redueix segons les regles anteriors (aplicació dels coeficients d'abatiment). A aquests efectes, es pren com a valor de transmissió amb data 20 de gener de 2006 el valor a l'efecte d'IP del 2005. La resta de guany tributa al tipus general del 18% (15% l'any 2006).

El règim transitori previst en la disposició transitòria novena de la Llei 35/2006 no s'aplica quan es tracti de determinar l'import dels guanys patrimonials derivats d'elements afectes a activitats econòmiques. Es consideren elements patrimonials no afectes a activitats econòmiques aquells en els quals la desafectació d'aquestes activitats s'hagi produït amb més de tres anys d'antelació a la data de transmissió. En altres paraules, no s'entén produïda la desafectació d'activitats econòmiques d'elements patrimonials si la transmissió d'aquests elements es produeix dins dels tres anys següents a la desafectació corresponent; en aquest cas no són aplicables els percentatges de reducció previstos en el règim transitori esmentat.

1.4. Productes financers bancaris

En aquest subapartat analitzem la fiscalitat aplicable als productes financers. Sota aquesta denominació englobem els instruments proporcionats per les institucions d'intermediació financera, entitats financeres i companyies asseguradores als inversors per a la col·locació dels seus fons.

Un sistema financer es compon d'institucions financeres, de mercats financers i d'actius financers.

Les **institucions financeres** compleixen la funció bàsica de prendre els fons prestats i prestar-los, encara que també poden actuar com a mediadores i fer funcions de comisionistas. Les principals institucions financeres són els bancs i caixes d'estalvi, però també actuen com a tals les societats de valors o els *brokers*.

Els **mercats financers** són el conjunt de mecanismes i procediments mitjançant els quals s'intercanvien els actius financers i es fixen els preus. El mercat posa en contacte compradors i venedors i redueix els terminis i costos d'intermediació.

Els **actius financers** són els títols emesos pels demandants de disponibilitat dinerària. Aquests títols constitueixen un passiu per a l'emissor i la seva funció és transferir riscos de l'emissor al receptor i transmetre fons del receptor a l'emissor.

Les operacions financeres representen l'intercanvi de capitals sobre la base d'alguna llei financera acordada entre les parts, de manera que el valor del que és lliurat i el que és rebut sigui equivalent segons aquesta llei. Les operacions financeres poden ser d'inversió o de finançament, segons impliquin una inversió de diners amb l'objectiu d'obtenir una rendibilitat o permetin generar uns fons (diners) per a dur a terme algun negoci. Quan un inversor acudeix a una entitat financera per invertir un capital, el que persegueix no és res més que l'obtenció d'una rendibilitat.

Les inversions financeres impliquen adquirir algun producte actiu financer amb ànim d'invertir. Per tant, aquestes adquisicions no tenen una finalitat productiva o de prestació de serveis, però compleixen una funció econòmica de gran importància mentre que possibiliten la transferència de fons i de riscos.

Les inversions financeres en general tenen una rendibilitat, una liquiditat, una maduració i una fiscalitat. Perquè aquesta rendibilitat sigui òptima, cal atendre en cada cas a la fiscalitat aplicable als diferents productes d'inversió. Tradicionalment, el sistema tributari espanyol s'ha caracteritzat per una gran diversitat en el tractament de les diferents fórmules de l'estalvi, però a partir del 2006 la nostra legislació va iniciar un camí envers l'homogeneïtzació, amb l'objectiu d'atorgar un tractament neutral a les rendes derivades de l'estalvi, de manera que s'eliminessin les diferències que hi havia hagut fins al moment entre els diferents instruments d'inversió.

Actualment, la renda dels productes i operacions financeres es configura com una renda separada en l'impost sobre la renda de les persones físiques i està formada per determinats rendiments del capital mobiliari, i també pels guanys i pèrdues patrimonials posades de manifest en ocasió de la transmissió d'elements patrimonials, amb independència de quin sigui el període de permanència.

1.4.1. Dipòsits i comptes bancaris

Els comptes bancaris i dipòsits constitueixen cessions de diners a una entitat financera a canvi d'un servei de caixa. La inversió es retribueix mitjançant interessos dineraris d'acord amb el contracte estipulat, si bé és freqüent trobar rendiments associats que es perceben en espècie, és a dir, mitjançant el lliurament de béns (unes maletes, una coberteria, un portàtil...). Per la seva banda, és possible que l'entitat cobri comissions pel manteniment i operativa del compte, com per exemple per a fer una gestió de cobraments.

Els interessos i qualsevol altra utilitat o contraprestació (dinerària o en espècie) percebuda pel dipositari tributen com a rendiments del capital mobiliari i estan subjectes a retenció (19%).

Exemple

Una persona física té un compte corrent obert en una entitat financera retribuïda amb un interès brut anual de tres mil euros, subjecte a retenció. Durant l'últim trimestre, el saldo mitjà del compte ha estat de deu mil euros. Això obeeix a una imposició feta en el mes de desembre per la qual l'entitat financera regalava un llibre electrònic valorat en tres-cents cinquanta euros. Les despeses que l'entitat financera ha cobrat en concepte de comissió d'administració al final de l'any són de vint-i-cinc euros.

Pèrdua patrimonial

Els interessos dels comptes bancaris i dipòsits es qualifiquen com a rendiments del capital mobiliari i s'integren en la base imposable de l'estalvi, i tributen al 19%. No obstant això, quan s'aplica una penalització perquè s'ha estipulat una modificació del tipus d'interès a la baixa com a conseqüència d'una cancel·lació anticipada de la imposició, aquesta penalització sobre els interessos reportats tributa com a pèrdua patrimonial.

El rendiment net s'obté per la diferència entre els ingressos bruts i les despeses fiscalment deduïbles, si bé, com que no és possible deduir cap despesa, els rendiments nets són equivalents al rendiment íntegre percebut. En cas d'haver-hi diversos titulars del compte o dipòsit, els rendiments es divideixen en proporció a la titularitat que tinguin assignada i, en cas de no tenir un percentatge determinat, es presumeix que la titularitat és a parts iguals. Els rendiments s'imputen a la base imposable de l'estalvi des del moment en què aquests són exigibles (o el moment de cobrament, si aquest és anterior).

Comptes de no residents

Els comptes de no residents no estan sotmesos a imposició ni subjectes a retenció, excepte els pagaments fets pel Banc d'Espanya o qualsevol entitat financera autoritzada a un establiment permanent a Espanya.

Comptes en moneda estrangera

Els comptes corrents de residents en moneda estrangera tenen el mateix tractament fiscal que els dipòsits en euros. Els interessos percebuts s'inclouen com a rendiments del capital mobiliari al tipus de canvi vigent quan siguin exigibles. Per a calcular la base de retenció, el tipus de canvi aplicable és el vigent en el moment de la meritació, amb independència del moment de cobrament. La conversió posterior de la divisa es qualifica com a guany/pèrdua de patrimoni. En cas d'haver pactat el tipus de canvi, la possible diferència es tracta com a rendiment del capital mobiliari i està subjecta a retenció. En canvi, si es produeixen diferències de canvi no assegurades, la diferència es tracta com a guany patrimonial.

Quan els rendiments es perceben en espècie, la valoració es determina incrementant en un 20% el valor de mercat del bé rebut. A més, l'ingrés a compte que les entitats financeres estan obligades a practicar sobre les retribucions en espècie s'ha de sumar a l'íntegre percebut com a rendiment del capital mobiliari, tret que l'import hagi estat cobrat directament al perceptor.

Al costat dels dipòsits tradicionals, hi ha una nova fórmula de dipòsit, els **dipòsits estructurats i referenciats**, en els quals la inversió es divideix en dues parts, una de rendiment garantit i una de rendiment fluctuant. L'import garantit, amb independència de la forma de cobertura que l'entitat financera adopti per a fer efectiu l'import pactat, té la consideració de rendiments del capital mobiliari. El rendiment positiu està subjecte a retenció i s'imputa a la base imposable de l'estalvi del titular.

1.4.2. Títols de renda fixa

Els títols de renda fixa són actius financers que proporcionen un interès invariable al seu titular, i constitueixen un crèdit per a l'ens emissor.

Els productes assimilables al concepte de renda fixa són les lletres, els bons i obligacions, els pagarés d'empresa i altres instruments menys comuns com els préstecs participatius, les participacions preferents o els pactes de recompra de deute.

Lletres, bons, obligacions i pactes de recompra de deute

El deute públic és un actiu financer representatiu de la captació i utilització de capitals aliens que emet el Tresor públic.

Les **lletres del tresor** són títols representats mitjançant anotacions en compte, emesos al descompte i per un termini no superior a divuit mesos. L'interès s'obté per la diferència entre el valor de reemborsament i el preu d'adquisició i tributen com a rendiment de capital mobiliari, si bé estan exempts de retenció.

Els **bons i obligacions de l'Estat** són actius a mitjà i llarg termini emesos mitjançant un sistema de subhasta. Generen un interès fix, explícit, que s'abona anualment en forma de cupó, però també poden generar un rendiment per la diferència entre el preu d'adquisició i el de transmissió, mitjançant les primes d'amortització o reemborsament. L'interès percebut, subjecte a retenció, i també el rendiment derivat de la seva transmissió o reemborsament tributen com a rendiment de capital mobiliari.

Es consideren despeses deduïbles els derivats de l'administració i dipòsit per entitats financeres dels títols de deute públic, i també, en cas de transmissió, els d'adquisició i transmissió que s'acreditin adequadament.

Exemple

Una persona física ha obtingut el 2012:

- sis mil euros per la venda, el 30 de març, d'una lletra del Tresor que va comprar el 30 de març de 2009 per cinc mil set-cents euros;
- set-cents euros bruts d'interessos procedents d'uns bons de l'Estat, i
- set mil euros per la venda, el 30 d'octubre, d'unes obligacions de l'Estat que havia adquirit el 30 de juliol de 2008 per sis mil cinc-cents euros.

Actius amb rendiment implícit

El preu que es paga en el moment de la subscripció és inferior al valor nominal de l'actiu.

Les **obligacions i bons d'empresa** són actius financers emesos per entitats privades. Representen parts alíquotes d'un crèdit contra la societat emissora que es remuneren a un tipus fix o variable, i el venciment del qual és superior a tres anys. Aquests actius financers a mitjà i llarg termini tenen un rendiment explícit que s'abona, generalment, de manera anual o semestral. Però també poden generar un rendiment implícit per la diferència entre el preu d'adquisició i el de transmissió.

Els interessos de bons i obligacions s'integren en la renda com un rendiment de capital mobiliari i queden subjectes a una retenció del 19%. Per la seva banda, el resultat derivat de l'amortització, reemborsament o transmissió d'aquests títols es considera també rendiment de capital mobiliari. Per a calcular-ne el rendiment, solament s'accepten com a despeses deduïbles les derivades de l'administració i dipòsit, repercutits per l'entitat financera i, en la transmissió de bons i obligacions, les despeses d'adquisició i transmissió que s'acreditin adequadament. El rendiment negatiu derivat de la transmissió d'actius financers s'integra també en la base de l'estalvi, tret que el contribuïent hagi adquirit actius financers homogenis dins dels dos mesos anteriors o posteriors a la transmissió esmentada.

Actualment subsisteixen determinades obligacions emeses en els anys setanta i vuitanta per concessionàries d'autopistes i empreses elèctriques, que encara no han vençut, que gaudien d'una bonificació en l'antiga legislació fiscal. Es denominen obligacions bonificades perquè la retenció que suporten (1,2%) és molt inferior a l'habitual aplicable a les obligacions. En el moment de declarar els rendiments, aquests es declaren pel seu import íntegre i es computa com a retenció l'import resultant d'aplicar el percentatge de retenció "teòric" (19%).

Quan parlem de **pactes de recompra de deute**, ens referim a cessions temporals de títols de deute, normalment amb pacte de recompra a un preu fixat pel qual el títol retorna a l'inversor. Els rendiments derivats de la transmissió o reemborsament generen un rendiment del capital mobiliari, integrable en la base imposable de l'estalvi del contribuïent i no subjecte a retenció.

Pagarés d'empresa i préstecs participatius

Els **pagarés d'empresa** són compromisos de pagament de certa quantitat –consignada en el títol– per part d'una entitat financera o no financera, una comunitat autònoma o un ajuntament. Aquests títols s'emeten al descompte i els rendiments produïts tributen com a rendiment de capital mobiliari.

En general, suporten una retenció del 19%, si bé se n'exceptuen els pagarés emesos a partir de 1999 quan el propietari del pagaré sigui una institució sotmesa a l'impost de societats (societats i fons) i es tracti de títols representats mitjançant anotacions en compte i admesos a cotització en un mercat oficial espanyol.

Bons cupó zero

Els bons cupó zero són bons que no paguen interès periòdicament, sinó que els acumulen com a primes d'amortització al venciment.

Obligacions convertibles

Les obligacions convertibles són obligacions que es poden convertir en accions de la societat que les emet o d'una tercera societat que reben el mateix tractament fiscal que les obligacions ordinàries.

Els **préstecs participatius** són préstecs que condicionen l'interès que cal percebre a l'evolució dels resultats de l'empresa. En tot cas, l'interès percebut s'integra en la renda de l'estalvi com un rendiment del capital mobiliari i suporta una retenció del 19%.

Rentat de cupons

Per a evitar el rentat de cupons, la normativa de l'IRPF preveu un tractament específic per a les transmissions dins dels trenta dies anteriors al venciment del cupó.

En aquest sentit, queda subjecta a retenció del 19% la part del preu que equivalgui al cupó corregut en les transmissions d'actius financers amb rendiment explícit efectuades dins dels trenta dies immediats anteriors al venciment del cupó si es compleixen els requisits següents:

- que l'adquirent sigui una persona o entitat no resident;
- que l'adquirent sigui subjecte passiu exempt de l'IS, i
- que els rendiments explícits dels valors transmesos estiguin exceptuats de l'obligació de retenir en relació amb l'adquirent.

Aquesta norma és aplicable per al següent:

- transmissors persones físiques, i
- transmissors persones jurídiques solament si l'emissió de l'actiu és anterior a l'1 de gener de 1999.

Pèrdues en la transmissió de títols de renda fixa

Convé recordar que els rendiments negatius derivats de les transmissions d'actius financers, quan el contribuent hagi adquirit actius financers homogenis (els mateixos productes) dins dels dos mesos anteriors o posteriors a aquestes transmissions, no es poden computar, sinó que s'han d'integrar en la base imposable a mesura que es transmetin els actius financers que romanguin en el patrimoni del contribuent.

1.4.3. Participació en societats

En aquest àmbit podem distingir diversos instruments: dividendes, transmissió d'accions i participacions.

Dividendes

Les **accions i participacions** són parts alíquotes del capital social d'una empresa –societat anònima o limitada, respectivament– que confereixen al seu titular el dret econòmic a participar en el repartiment de beneficis. Generalment, identifiquem aquesta retribució amb els dividendes, però poden consistir en una participació en beneficis o en una prima d'assistència a juntes.

Exemple

Una persona física ven per 5.200,00 € un pagaré de la societat XX que va adquirir quatre mesos abans per 5.100,00 €; i per 4.500,00 € un pagaré de la societat YY que havia adquirit feia sis mesos per 4.900,00 €. Les despeses d'adquisició van ser de vint i de quinze euros, respectivament.

S'inclouen també com a rendiments derivats de la participació en fons propis d'entitats els rendiments derivats de la constitució de drets d'ús o gaudi sobre els valors o participacions, i també qualsevol altra utilitat derivada de la condició de soci, accionista, partícip o associat.

Els rendiments derivats d'accions i participacions es consideren rendiments del capital mobiliari i tributen en la renda de l'estalvi.

Transmissió d'accions i participacions

La transmissió d'accions i participacions en fons propis de societats s'integra en la renda de l'estalvi com una variació patrimonial. Es consideren despeses deduïbles els derivats de la transmissió que s'acreditin convenientment. Les despeses d'adquisició es consideren com el valor principal de compra.

Convé recordar que els rendiments negatius derivats de les transmissions d'actius financers, quan el contribuïent hagi adquirit actius financers homogenis dins dels dos mesos anteriors o posteriors a aquestes transmissions, no es poden computar, sinó que s'han d'integrar en la base imposable a mesura que es transmetin els actius financers que romanguin en el patrimoni del contribuïent.

Còmput

S'exceptuen del còmput els rendiments negatius derivats de la transmissió d'actius financers homogenis adquirits en els dos mesos anteriors o posteriors a aquestes transmissions.

Transmissió d'actius homogenis

Es consideren actius homogenis:

- els que formen part d'una mateixa operació financera o unitat de propòsit;
- els actius d'igual naturalesa i règim de transmissió, i
- els actius que atribueixen als seus titulars un contingut substancialment similar de drets i obligacions.
- Poden tenir un import unitari diferent o una data de posada en circulació diferent.

En cas de subscripció de valors en cotitularitat, aquests no es consideren homogenis amb els valors subscrits a títol individual.

Si es transmeten actius homogenis, s'aplica el criteri FIFO per a determinar quins actius s'han venut en primer lloc.

Doble imposició

Fixeu-vos que l'actual normativa ha suprimit la deducció per doble imposició d'aquests dividends, en atenció a la seva nova classificació com a rendes de l'estalvi.

1.4.4. Fons d'inversió

Els **fons d'inversió** són patrimonis destinats a ser invertits en qualsevol tipus de bé. Els fons d'inversió mobiliària (FIM) inverteixen en l'adquisició, tinença, gaudi, administració i alienació de valors mobiliaris i altres actius financers i atorguen a l'inversor un certificat de participació en el patrimoni del fons. Els fons d'inversió en actius del mercat monetari (FIAMM) són patrimonis invertits en valors de renda fixa.

Els rendiments dels fons d'inversió es tendeixen a acumular, de manera que no s'obtenen fins al moment de la transmissió o reemborsament de la participació. No obstant això, si hi ha rendiments distribuïts pels fons, aquests es qualifiquen com a rendiment del capital mobiliari i tributen com a dividend o benefici obtingut per la participació en entitats, però no es poden beneficiar de l'exempció de mil cinc-cents euros.

L'alteració patrimonial que es produeix en el moment de la transmissió o reemborsament de la participació en el fons d'inversió tributa com un guany o pèrdua patrimonial. Però si el titular traspasa la participació d'un fons a un altre, no es produeix cap alteració patrimonial i es manté el valor d'adquisició original per a futures transmissions. Per la seva banda, les pèrdues patrimonials generades per una transmissió no són computables si en els dos mesos anteriors o posteriors s'han comprat o s'adquireixin participacions en el mateix fons.

Fondtesoros

Fondtesoros són FIM i FIAMM especialitzats que inverteixen de manera majoritària en valors de deute públic.

1.5. Operacions d'assegurances i de capitalització

Les operacions d'assegurança de vida que instrumenten sistemes d'estalvi adopten modalitats diverses, però l'existència de diferents modalitats de contractes d'assegurances de vida no incideix en la qualificació fiscal atorgada a les rendes generades per tals productes financers. Solament s'estableixen diferències fiscals en funció de la modalitat de la prestació (capital o renda) i del termini o terme de les operacions (immediat o diferit).

1.5.1. Productes de capital diferit

Les **assegurances de vida de capital diferit** són operacions en les quals el prenedor lliura una quantitat determinada, a l'inici o de manera periòdica, a canvi de rebre un capital diferit per rescat del prenedor o per venciment del producte. En aquest cas, s'integra com a renda gravable la diferència entre el capital percebut i les primes satisfetes.

Quan el prenedor i el beneficiari del contracte d'assegurança de vida o invalidesa sigui la mateixa persona, els rendiments derivats del contracte tributen per l'IRPF en concepte de rendiment de capital mobiliari excepte si es tracta

de rendiments del treball. Atès que el rendiment del capital mobiliari generat s'integra actualment en la renda de l'estalvi, la normativa de l'IRPF no preveu cap reducció del rendiment, sense perjudici del reconeixement de compensacions quan el nou règim sigui menys favorable que el previst en la normativa anterior. En aquest sentit, els contribuents que percebin un capital diferit per una assegurança individual de vida o invalidesa contractada amb anterioritat al 20 de gener de 2006 poden optar per tributar segons la normativa vigent o acollir-se a la compensació que prevegi cada any la Llei general de pressupostos.

1.5.2. Productes de renda

Els **productes de renda** són assegurances en què el contractant lliura una prima a canvi de percebre una determinada renda de manera temporal (durant un període) o vitalícia (per tota la vida) i de manera immediata, després de lliurar la prima, o diferida, és a dir, transcorregut un determinat període de temps des del venciment de l'última prima.

Podem distingir entre rendes immediates i rendes diferides.

Rendes immediates

Quan el prenedor i el beneficiari d'una assegurança de renda immediata són la mateixa persona, la renda cobrada genera un rendiment de capital mobiliari. El rendiment es determina aplicant a cada anualitat un determinat percentatge, que depèn de l'edat del perceptor en el moment de la contractació del producte (si la renda és vitalícia) o de la durada del contracte (si la renda és temporal). És a dir, que es modifiquen les rendibilitats presumptes imputables com a rendiment, de manera que queden gravades com a rendes de l'estalvi les quantitats que es mostren en la taula següent.

Rendes vitalícies		Rendes temporals	
Percentatge de rendibilitat que s'imputa com a rendiment	Edat del perceptor en la data de constitució	Rendiment	Durada
40%	Edat < 40 anys		
35%	40 < edat < 49 anys	25%	> 15 anys
28%	49 < edat < 59 anys	20%	> 10 anys i < 15 anys
24%	59 < edat < 65 anys	16%	> 5 anys i < 10 anys
20%	65 < edat < 70 anys	12%	< 5 anys
8%	70 < edat		

Tributació

Quan el prenedor i el beneficiari són persones diferents, la renda obtinguda tributa per l'impost sobre successions i donacions, atès que la renda l'obté a títol gratuït el beneficiari.

Si l'assegurança fos objecte de rescat, el rendiment de capital mobiliari produït amb el rescat de la prima aportada s'integra íntegrament en la renda de l'estalvi amb la resta dels rendiments sense que li resulti aplicable cap reducció. En aquest cas, el rendiment resulta de sumar a la quantitat percebuda com a rescat l'import de les rendes percebudes amb anterioritat i fins a aquest moment, descomptant la prima satisfeta i les quanties que hagin tributat com a rendiment de capital mobiliari.

Rendes diferides

La característica principal d'aquestes assegurances és la concurrència de dos períodes diferents: un període de diferiment, durant el qual es va capitalitzant la prima a un tipus fix o variable segons s'hagi acordat però sense percebre cap rendiment, i un període de percepció de la renda, l'inici del qual s'ha d'haver pactat en el moment de la contractació de l'assegurança. Com veurem, el tractament fiscal de la renda diferida percebuda és similar al de les rendes immediates, solament que el rendiment de capital mobiliari s'incrementa en la rendibilitat generada al llarg del període de diferiment:

1) **Rendibilitat.** En el moment de constitució de la renda, es calcula la rendibilitat generada durant el període de diferiment. El càlcul de la rendibilitat es determina per la diferència entre el valor actual financer actuarial de la renda que es constitueix i l'import de les primes satisfetes. Per a la tributació, la rendibilitat es distribueix al llarg de tot el període de percepció de les rendes, amb un màxim de deu anys.

2) **Renda.** Per la seva banda, per a determinar el rendiment corresponent a la renda diferida, s'aplica a cada anualitat, en funció de la durada de la renda o de l'edat del percepció en el moment de constitució de la renda, els percentatges de la taula següent.

Rendes vitalícies		Rendes temporals	
Rendiment	Edat del percepció en la data de constitució	Rendiment	Durada
45%	Edat < 40 anys		
40%	40 edat < 49 anys	25%	> 15 anys
35%	50 edat < 59 anys	20%	> 10 anys i ≤ 15 anys
25%	60 edat < 69 anys	16%	> 5 anys i < 10 anys
20%	69 < edat	12%	≤ 5 anys

Si l'assegurança fos objecte de rescat, el rendiment del capital mobiliari produït amb el rescat de la prima aportada s'integra íntegrament en la renda de l'estalvi amb la resta dels rendiments, sense que li resulti aplicable cap reducció. El

rendiment de capital mobiliari produït es determina sumant a la quantitat percebuda en el rescat l'import de les rendes percebudes fins a aquest moment, menys les primes satisfetes i les quanties que hagin tributat com a rendiment de capital mobiliari.

1.5.3. Prestacions de jubilació

Les prestacions per jubilació i invalidesa percebudes en forma de renda pels beneficiaris de contractes d'assegurances de vida o invalidesa s'integren en la base imposable de l'IRPF com a rendiments del capital mobiliari només si la quantia excedeix de les primes que hagin estat satisfetes en virtut del contracte, i sempre que no es considerin rendiments del treball.

L'aplicació d'aquest règim especial requereix que el contracte s'hagi contractat almenys dos anys abans de la data de jubilació i que les contingències cobertes siguin les previstes en la regulació de plans i fons de pensions (jubilació o situació assimilada, invalidesa total o permanent i gran invalidesa i mort).

1.5.4. Assegurances *unit linked*

Els *unit linked* són assegurances de vida en els quals el prenedor decideix la inversió a la qual es destinen les primes pagades, i pot escollir entre diferents "cistelles" d'inversió. Les cistelles són paquets de fons estandarditzats en què s'inverteixen les provisions i l'entitat asseguradora fa els canvis d'inversió per ordre del prenedor.

El producte ofereix la possibilitat de diferir la tributació de les decisions d'inversió fins al moment del rescat de la pòlissa. En aquest moment, els rendiments percebuts tributen en concepte de rendiment de capital mobiliari i suporten una retenció del 19%. Però perquè aquests rendiments puguin rebre el tractament d'assegurances de vida, cal que el prenedor solament tingui la facultat de triar entre els diferents fons d'inversió o conjunts separats d'actius, expressament designats en el contracte, en els quals ha d'invertir l'entitat asseguradora. I en cap cas no pot participar en la determinació dels actius concrets en els quals pugui invertir.

Si el contracte no compleix amb els requisits exigits, els rendiments percebuts s'imputen com a rendiment de capital mobiliari en cada període impositiu per diferència entre el valor liquidatiu dels actius afectes a la pòlissa, al final i al principi del període impositiu.

1.6. Sistemes de previsió social

Cada vegada més, una part de l'estalvi es destina a invertir en sistemes de previsió social en uns productes financers que són triats perquè el seu rendiment constitueixi en el futur un complement a les prestacions de jubilació procedents dels sistemes públics de pensions. Aquesta forma d'estalvi es veu potenciada en la mesura en què la capacitat futura del sector públic per a proveir les pensions futures en una quantia adequada es posa en qüestió. L'existència d'un tractament fiscal favorable enfront d'altres fórmules d'inversió alternatives pot incentivar l'entrada en els mecanismes de previsió social.

La Llei 35/2006, de l'impost sobre la renda de les persones físiques, va introduir modificacions importants en la fiscalitat dels sistemes de previsió social. Els canvis van implicar una reducció dels beneficis fiscals amb l'objectiu de discriminar positivament aquells productes que tenen una vertadera finalitat de previsió d'aquells que constitueixen simples alternatives de col·locació de l'estalvi a llarg termini.

Les diferents modalitats de previsió social que hi ha actualment al nostre país són: els plans de pensions, els plans de pensions assegurats, les mutualitats de previsió social i altres sistemes alternatius.

Sistemes de previsió social individual	Sistemes de previsió social col·lectiva
<ul style="list-style-type: none"> Plans de pensions individuals (PP) (art. 51.1 LIRPF) Mutualitats de previsió social (MPS) Plans de previsió social assegurats (PPA) (art. 51.3. LIRPF) Assegurances de dependència (AD) Sistema de previsió social de persones amb discapacitat (art. 53 LIRPF i DA 10a. LIRPF) Aportacions a patrimonis a protegits persones amb discapacitat (art. 54 LIRPF) Mutualitats d'esportistes (DA 11a. LIRPF) 	<ul style="list-style-type: none"> Plans de pensions d'ocupació (art. 51.1 LIRPF) Plans de previsió social empresarial (art. 51.4 LIRPF) Mutualitats de previsió social (àmbit empresarial) (art. 51.2.3r. LIRPF) i mutualitats de treballadors per compte d'altri de col·legis professionals (DA 9a. LIRPF) Contractes d'assegurances col·lectius

Els fons creats amb les aportacions dels participants no tenen personalitat jurídica i la seva custòdia, gestió i control es fa per mitjà d'entitats designades a aquest objecte. Les comissions reportades per aquestes es descompten directament de la rendibilitat del fons.

A efectes financers, aquests instruments són molt diferents, però a efectes fiscals són tractats de manera bastant unitària. Concretament, els plans de pensions assegurats (PPA), els plans de previsió social empresarial (PPSE) i les assegurances de dependència (AD) tenen el mateix tractament fiscal en l'IRPF que els plans de pensions.

1.6.1. Plans de pensions

La Llei 8/1987, de 8 de juny, de regulació dels plans i fons de pensions va establir per primera vegada a Espanya els plans de pensions i els va configurar com a “institucions.

de previsió voluntària i lliure, les prestacions de caràcter privat de les quals poden o no ser complement del sistema preceptiu de la Seguretat Social obligatòria, el qual en cap cas no substitueixen”.

Les entitats de caràcter financer actuen com a promotors dels plans de pensions individuals, i qualsevol persona física pot ser partícip d'aquest pla (a excepció dels treballadors de l'entitat i els seus parents fins a tercer grau). En els plans de pensions d'ocupació, el promotor és una societat o empresa i els partícips són els seus empleats, i en els sistemes associats, el promotor és qualsevol associació, sindicat o col·lectiu i els seus associats o membres, els partícips.

La constitució d'un pla de pensions obliga el partícip –o el promotor– a un conjunt d'aportacions o contribucions i atorga al beneficiari, persona a favor de la qual es constitueix, el dret a percebre una renda o capital en cas d'alguna de les contingències previstes: per jubilació, invalidesa o mort o per dependència severa o gran dependència del partícip. Les prestacions són de caràcter privat i el tractament fiscal no està vinculat al règim fiscal de les quotes o aportacions.

Article 8.6 del Reial decret legislatiu 1/2002, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el Text refós de la llei de regulació dels plans i fons de pensions

“Les contingències per les quals se satisfan les prestacions anteriors poden ser:

- a) Jubilació. Per a la determinació d'aquesta contingència cal estar al previst en el règim de Seguretat Social corresponent [...].
- b) Incapacitat laboral total i permanent per a la professió habitual o absoluta i permanent per a tot treball, i la gran invalidesa, determinades segons el règim corresponent de Seguretat Social [...].
- c) Mort del partícip o beneficiari, que pot generar dret a prestacions de viduïtat, orfandat o a favor d'altres hereus o persones designades.
- d) Dependència severa o gran dependència del partícip regulada en la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència [...].”

Plans de pensions

Els plans de pensions són instruments d'estalvi a llarg termini, i el seu objectiu és generar un capital (o una renda) que està disponible en el moment de la jubilació del partícip. Per la seva banda, els plans de previsió assegurats tenen per objectiu generar una renda disponible en cas d'invalidesa o mort del partícip.

Tractament de les aportacions

Entre tots els elements que han contribuït a atorgar un tractament fiscal privilegiat als plans de pensions, el que més ha contribuït a l'expansió d'aquest sistema de previsió ha estat el dret que atorga als partícips a aplicar una deducció sobre la quantitat invertida dins de certs límits. Actualment, els plans de pensions constitueixen l'única alternativa d'inversió que permet un desgravament fiscal en el moment de fer-la. Ara bé, la quantia d'aquest benefici fiscal ha registrat una considerable variació al llarg dels anys.

Actualment, la Llei 35/2006 IRPF distingeix entre:

- les aportacions fetes directament pel contribuent i partípic mateix, que redueixen, sense més requisits i límits que els establerts amb caràcter general, la seva base imposable de l'IRPF (art. 51.1 LIRPF), i
- les aportacions fetes pel promotor en la modalitat de sistema d'ocupació a favor del contribuent que es consideren com a retribució en espècie dels rendiments del treball personal de l'empleat. Quan les aportacions hagin estat imputades com a rendiment del treball, poden reduir la base imposable del contribuent, dins dels límits i requisits establerts amb caràcter general. Això provoca que l'efecte impositiu d'aquestes aportacions a la declaració del contribuent sigui nul.

Hem de tenir en compte que, d'acord amb el que estableix l'article 5.3.c del Text refós de la llei de regulació dels plans i fons de pensions, hi pot haver contribucions del promotor del pla de pensions que no s'imputin als partícips, i en aquest cas les aportacions no donen dret a reducció.

Article 5.3.c del TRLRPF

“Excepcionalment, l'empresa promotora pot fer aportacions a un pla de pensions d'ocupació del qual sigui promotor quan calgui per a garantir les prestacions en curs o els drets dels partícips de plans que incloguin règims de prestació definida per a la jubilació i s'hagi posat de manifest, per mitjà de les revisions actuàries, l'existència d'un dèficit en el pla de pensions”.

Per a l'aplicació de la reducció de les aportacions la normativa preveu un doble límit: un límit quantitatiu, que coincideix amb el límit d'aportació financera anual, i un límit percentual, que recau sobre les rendes de treball i activitats econòmiques percebudes pel partípic. Aquest límit s'aplica de manera individual a cada partípic integrat en la unitat familiar, i es correspon amb la menor de les quantitats següents:

- vuit mil euros anuals
- el 30% de la suma dels rendiments nets del treball i activitats econòmiques, percebuts individualment en l'exercici

Regulació de les aportacions

Les aportacions es regulen pels articles següents: article 17.1. de la LIRPF, article 43.1.1. de la LIRPF, article 102.2 de l'RIRPF i article 27.a RDL 1/2002 de l'LRPF.

DA 27a. de la LIRPF

Es poden reduir les aportacions fetes pels partícips a plans de pensions, incloses les contribucions dels promotors, que li hagin estat imputades en concepte de rendiment del treball.

El límit màxim amb dret a reducció fiscal és aplicable al conjunt d'aportacions fetes als diferents sistemes de previsió social: aportacions i contribucions empresarials imputades fetes a PP (espanyols i transfronterers), a PPSE, PPA, AD i aportacions a mutualitats de previsió social (MPS).

Quan el partícip no hagi pogut reduir en la base imposable les aportacions fetes (incloses les contribucions empresarials imputades) per insuficiència de base imposable o per aplicació del límit percentual, pot sol·licitar que l'excés no reduït (però fet dins dels límits financers) es traslladi als cinc exercicis següents. Aquest excés pendent de reducció s'ha de reduir en el primer exercici en què hi hagi base imposable general suficient, i té prioritat sobre aportacions posteriors i ha de respectar novament els límits fiscals de reducció.

Quan es tracti de plans de pensions constituïts a l'estranger, regulats en la Directiva 2003/41/CE, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a les activitats i la supervisió de fons de pensions d'ocupació, les aportacions i contribucions de l'empresa promotora donen dret a reducció en la base imposable general de l'IRPF del partícip, sempre que es compleixin tots els requisits següents (art. 51.1.2n. la LIRPF):

- a) que les contribucions s'imputin fiscalment al partícip;
- b) que es transmeti al partícip de manera irrevocable el dret a la percepció de la prestació futura;
- c) que es transmeti al partícip la titularitat dels recursos en què consisteixi aquesta contribució, i
- d) que les contingències cobertes siguin les previstes en l'article 8.6 de l'LRPF (Llei de regulació dels plans i fons de pensions).

Reducció per aportacions a sistemes de previsió social del cònjuge (art. 51.7 LIRPF)

Els contribuents el cònjuge dels quals no obtingui rendiments nets del treball o d'activitats econòmiques o els obtingui en quantia inferior a vuit mil euros anuals poden reduir en la seva base imposable, de manera independent de la reducció feta per les seves aportacions com a partícips i per les contribucions empresarials imputades, les aportacions que hagin fet a plans de pensions o altres sistemes de previsió social dels quals sigui partícip, mutualista o prenedor aquest cònjuge, amb el límit màxim conjunt de dos mil cinc-cents euros anuals.

Tractament de les prestacions

Actualment, amb les limitacions estipulades en les especificacions del pla mateix, les dates i modalitats de percepció de les prestacions són fixades lliurement pels partícips o beneficiaris. En el reglament s'estableix que les prestacions dels plans de pensions poden adoptar les modalitats següents:

a) **Capital**, consistent en una percepció de pagament únic, que pot ser immediat a la data de la contingència o diferit a un moment posterior.

b) **Renda**, consistent en la percepció de dos o més pagaments successius, amb periodicitat regular, incloent-hi almenys un pagament en cada anualitat; pot ser immediata o diferida, actuarial o financera, constant o variable, vitalícia o temporal.

c) **Mixta**, o combinació de rendes de qualsevol tipus amb un únic pagament en forma de capital.

d) **Diferent de les anteriors**, en forma de pagaments sense periodicitat regular.

Fins a la reforma fiscal del 2007, hi havia importants diferències en funció de com es recuperés el pla i com fos el reemborsament. No obstant això, després de la Llei 35/2006, **totes les prestacions tenen el mateix tractament**. Els beneficiaris de plans de pensions, siguin o no els partícips mateixos, tributen en l'IRPF per la percepció de rendes del treball (art. 17.2.a 3), i la retenció a compte sobre la prestació rebuda es practica atenent l'import de la quantitat subjecta a tributació.

Quan la prestació es percep en forma de renda, el beneficiari la integra en la base imposable, any rere any, com a rendiment del treball. Quan la prestació es rebí en forma de capital, l'import percebut s'integra íntegrament en l'exercici que es percebi. Actualment han desaparegut els coeficients reductors, si bé es manté la reducció del 40% sobre els drets consolidats que corresponguin a aportacions fetes fins al 31 de desembre de 2006 amb determinats límits temporals establerts en la disposició transitòria dotzena de la Llei de l'IRPF. Així, el capital rescatat corresponent a les aportacions anteriors al 2007 s'imputa com a rendiment del treball en un 60%, mentre que el capital acumulat per les aportacions fetes a partir de l'1 de gener de 2007 tributa íntegrament. Quan es percep una renda mixta, s'atén a la naturalesa de la part de prestació que correspongui (renda i capital).

Les prestacions derivades de plans de pensions, mutualitats de previsió social, plans de previsió assegurats, plans de previsió social empresarial i assegurances que cobreixin exclusivament la dependència severa o la gran dependència a favor de persones amb discapacitat constitueixen rendiments del treball en l'IRPF (art. 7.w, 17.2 i DA 10).

Quan la prestació es percep en forma de renda, gaudeix d'una exempció conjunta amb els rendiments del treball derivats d'aportacions a patrimonis protegits d'un import màxim anual conjunt de tres vegades l'IPREM.

Tributació

Les prestacions dels plans de pensions tributen com a rendiments del treball amb independència que les aportacions fossin en el seu moment totalment o parcialment deduïbles de la base imposable.

Disposició anticipada dels drets consolidats

El patrimoni dels fons és propietat dels partícips i beneficiaris dels plans corresponents, però roman indisponible fins al moment de la percepció de les prestacions. En principi, la disposició de les aportacions i drets consolidats en el pla es produeix quan es produeixi la contingència per a la qual els plans van ser contractats. No obstant això, la normativa preveu que les aportacions i els drets consolidats dels partícips es poden fer efectius en el supòsit de malaltia greu o de desocupació de llarga durada i els drets que corresponen a primes abonades amb almenys deu anys d'antiguitat.

Segons l'article 8.8 de l'RDL 1/2002 i l'article 9 de l'RD 30/2004, quan el partípic o els seus familiars directes estiguin afectes per malaltia greu que els incapaciti temporalment o generi situacions assimilables, o si el partípic es troba en situació legal de desocupació durant un any continuat i no percep prestació de desocupació o disposa dels drets que corresponen a primes abonades amb almenys deu anys d'antiguitat, s'aplica a la disposició dels drets consolidats el règim fiscal previst per al cobrament de les prestacions derivades de plans de pensions.

En altres casos, la disposició anticipada implica que el contribuïent hagi de reposar les reduccions en base imposable practicades mitjançant les autoliquidacions complementàries oportunes, i amb la meritació dels interessos de demora corresponents.

Mobilització de drets econòmics

Actualment, la llei preveu la mobilització de drets econòmics entre els diferents sistemes de previsió social reduïbles en base imposable, sense conseqüències tributàries. Aquesta mobilització ha d'atendre a l'homogeneïtat del tractament fiscal i a les característiques jurídiques, tècniques i financeres dels instruments de previsió social susceptibles en cas que es dugui a terme.

Fins a l'any 2008, solament era possible la mobilització de drets consolidats d'un pla de pensions a un altre pla de pensions. A partir d'aquesta data, també és possible fer mobilització de plans de pensions a altres instruments de previsió social, concretament a PPA i PPSE.

No obstant això, tingueu en compte que els drets consolidats dels partícips en els plans de pensions del sistema d'ocupació no es poden mobilitzar a altres plans de pensions o a PPA o PPSE excepte en el supòsit d'extinció de la relació laboral i en les condicions que s'estableixin reglamentàriament, i solament si estigués previst en les especificacions del pla, o per terminació del pla de pensions.

1.6.2. Sistemes de previsió social alternatius als plans de pensions

Quan parlem de sistemes de previsió social alternatius, ens referim als contractes d'assegurances subscrites per les empreses per satisfer compromisos amb els treballadors, per les mateixes contingències que les cobertes pels plans de pensions (jubilació, invalidesa laboral total i permanent i gran invalidesa, dependència severa o gran dependència). S'inclouen aquí els contractes d'assegurances subscrites amb mutualitats de previsió social i els contractes d'assegurances col·lectives que instrumentin compromisos de pensions. Aquests contractes no donen dret a practicar cap deducció en la base imposable, de manera que no gaudeixen del benefici fiscal de diferiment de la tribució de les quantitats invertides.

Mutualitats de previsió social

Les mutualitats de previsió social són entitats asseguradores, d'acord amb el previst pel Reial decret legislatiu 6/2004, de 29 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la llei d'ordenació i supervisió de les assegurances privades (TR-LOSSP). Les mutualitats de previsió social poden cobrir les mateixes contingències que els plans de pensions, o altres contingències diferents, en la previsió de riscos sobre persones, i també determinades contingències en previsió de riscos sobre les coses.

Segons l'article 51.2 b de la LIRPF, les **aportacions i contribucions** a mutualitats de previsió social redueixen la base imposable de l'IRPF, amb els mateixos límits conjunts que s'apliquen als plans de pensions, sempre que els mutualistes no puguin disposar dels fons i els drets consolidats solament es puguin fer efectius en els mateixos supòsits que els previstos per als plans de pensions.

Article 8.8 del TRLRFP

“Els partícips solament poden fer efectius els seus drets consolidats en els supòsits de desocupació de llarga durada o de malaltia greu.

Reglamentàriament, es determinen aquestes situacions, i també les condicions i termes en què es poden fer efectius els drets consolidats en tals supòsits. En tot cas, les quantitats percebudes en aquestes situacions se subjecten al règim fiscal establert per la Llei per a les prestacions dels plans de pensions”.

Les aportacions s'han d'efectuar a contractes d'assegurança concertats amb mutualitats per als casos següents:

- professionals o empresaris individuals integrats en qualsevol dels règims de la Seguretat Social, i els seus cònjuges i familiars consanguinis en primer grau, i també els treballadors d'aquestes mutualitats;
- professionals no integrats en algun dels règims de la Seguretat Social, i també el cònjuge i familiars consanguinis en primer grau del professional;

- treballadors per compte d'altri o socis treballadors que tinguin establerts els corresponents col·legis professionals, i
- mutualistes col·legiats que siguin treballadors per compte d'altri, i els seus cònjuges i familiars consanguinis de primer grau.

S'inclouen també les aportacions en règim general d'esportistes professionals efectuades pels esportistes mateixos.

Les aportacions donen dret a la reducció corresponent en la part que tingui per objecte la cobertura de les contingències previstes en l'article 8.6 del TRLRPF esmentat.

Tingueu en compte que, en el cas de professionals no integrats en algun dels règims de la Seguretat Social, les aportacions en virtut de contractes d'assegurança concertats amb mutualitats de previsió social poden tenir també la consideració de despesa deduïble per al càlcul dels rendiments nets d'activitats econòmiques, en els termes previstos en l'article 30.2.1 de la LIRPF. En aquest cas, sembla més favorable tractar-los com a despesa deduïble, ja que el rendiment net de l'activitat econòmica en l'IRPF pot ser negatiu, mentre que la base liquidable general no pot ser negativa, com a conseqüència de les reduccions practicades en la base imposable general.

Article 30.2 de la LIRPF

“Tenen la consideració de despesa deduïble les quantitats abonades en virtut de contractes d'assegurança, concertats amb mutualitats de previsió social per professionals no integrats en el règim especial de la Seguretat Social dels treballadors per compte propi o autònoms, quan, a l'efecte de donar compliment a l'obligació prevista en la disposició addicional quinzena de la Llei 30/1995, de 8 de novembre, d'ordenació i supervisió de les assegurances privades, actuïn com a alternatives al règim especial de la Seguretat Social esmentat, en la part que tingui per objecte la cobertura de contingències ateses per aquest règim especial, amb el límit de la quota màxima per contingències comunes que estigui establerta en cada exercici econòmic en el règim especial esmentat”.

La **disposició anticipada** dels drets consolidats o de drets econòmics derivats d'aquestes assegurances –excepte malaltia greu o desocupació de llarga durada o disposició de drets que corresponen a primes abonades amb almenys deu anys d'antiguitat– implica la pèrdua del dret a les reduccions en base imposable practicades i l'obligació de presentar les autoliquidacions complementàries oportunes, per a la reposició, amb la meritació dels interessos de demora corresponents. La presentació de declaracions complementàries s'ha de fer en el termini que hi hagi entre la data d'aquesta disposició anticipada i la finalització del termini reglamentari de declaració corresponent al període impositiu en el qual es faci la disposició anticipada.

Article 51.8 de la LIRPF

“Si el contribuïent disposa dels drets consolidats, i també els drets econòmics que es deriven dels diferents sistemes de previsió social previstos en aquest article, totalment o parcialment, en supòsits diferents dels previstos en la normativa de plans i fons de pensions, ha de reposar les reduccions en la base imposable indegudament practicades, mitjançant les autoliquidacions complementàries oportunes, amb inclusió dels interessos de demora. Les quantitats percebudes que excedeixin de l'import de les aportacions fetes, incloent, si escau, les contribucions imputades pel promotor, tributen com a rendiment del treball en el període impositiu en què es percebin”.

Les **prestacions percebudes** per contingència se sotmeten a tributació com a rendiment del treball en el període impositiu que es percebin en la quantia que superin les aportacions que no s'hagin pogut reduir de la base imposable.

Convé recordar que, segons l'article 25.3 de la Llei 35/2006, tenen la consideració de rendiments de capital mobiliari els rendiments procedents d'operacions de capitalització i de contractes d'assegurança de vida o invalidesa, excepte quan hagin de tributar com a rendiments del treball, segons l'article 17.2.a de la llei esmentada. Aquest supòsit inclou les prestacions percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurances, concertades amb mutualitats de previsió social, les aportacions dels quals no hagin pogut ser despesa deduïble per a la determinació del rendiment net d'activitats econòmiques o objecte de reducció en la base imposable de l'impost, les prestacions per jubilació i invalidesa percebudes pels beneficiaris de contractes d'assegurança de vida individual i els plans individuals d'estalvi sistemàtic (DA 3 LIRPF).

1.6.3. Sistemes de previsió social de persones amb discapacitat

Des de l'1 de gener de 2007, hi ha un règim específic per a les **aportacions fetes a plans de pensions a favor de persones amb discapacitat** amb un grau de minusvalidesa física o sensorial igual o superior al 65% o psíquica igual o superior al 33%, i també les que tinguin una incapacitat declarada judicialment, amb independència del grau.

Aquestes aportacions es beneficien del règim general dels plans de pensions amb algunes especificitats quant a les persones que es poden beneficiar de la reducció i quant a les quanties límit de reducció.

D'una banda, la llei reconeix les aportacions a aquests plans de pensions tant del discapacitat partícip com de persones que tinguin una relació de parentiu (en línia directa o col·lateral fins al tercer grau inclusivament) amb el discapacitat, i també el cònjuge o aquells que els tinguin a càrrec seu en règim de tutela o acolliment.

Quant als límits, les aportacions anuals màximes efectuades a favor de persones amb discapacitat amb les quals hi hagi una relació de parentiu o tutoria són de 10.000 euros anuals, sens perjudici de les aportacions que pugui fer al seu pla. Les persones amb discapacitat partícips tenen un límit de 24.250 euros anuals. El conjunt de les reduccions practicades per totes les persones que

facin aportacions a favor d'una mateixa persona amb discapacitat, incloses les de la persona discapacitada mateixa, no poden excedir de 24.250 euros anuals. I quan concorrin diverses aportacions a favor de la persona amb discapacitat, es redueixen en primer lloc les aportacions fetes per la persona en qüestió, i solament si aquestes no assoleixen el límit de 24.250 euros poden ser objecte de reducció les aportacions fetes per altres persones a favor seu, en la base imposable d'aquestes persones, amb un límit de deu mil euros.

Les aportacions que no hagin pogut ser objecte de reducció en la base imposable per insuficiència d'aquesta es poden reduir en els cinc exercicis següents –i en la quantia que no depassin el límit legal d'aportacions.

1.6.4. Assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència

La Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, ha regulat les assegurances privades que cobreixen exclusivament el risc de dependència.

Poden reduir en la base imposable de l'IRPF les primes satisfetes a tals assegurances privades les persones que posseixin amb el contribuïent una relació de parentiu en línia directa o col·lateral fins al tercer grau inclusivament, o siguin el seu cònjuge, o aquelles persones que tinguin al contribuïent a càrrec seu en règim de tutela o acolliment.

S'atorguen el dret a la reducció de la base imposable de l'IRPF les primes satisfetes a assegurances privades que cobreixin exclusivament el risc de dependència greu o de gran dependència. Convé subratllar aquesta exclusivitat, ja que la resta dels sistemes de previsió social en règim general (plans de pensions, mutualitats de previsió social, plans de previsió assegurada i plans de previsió social empresarial) poden cobrir les contingències previstes en l'article 8.6 del TRLRFP, entre les quals hi ha la dependència severa o gran dependència del particip.

A més, el contracte d'assegurança privat:

- ha de complir amb el requisit que el contribuïent sigui prenedor, assegurat i beneficiari. No obstant això, en cas de defunció, pot generar dret a prestacions en els mateixos termes previstos per als plans de pensions.
- ha d'oferir una garantia d'interès i utilitzar tècniques actuàries, la qual cosa exclou la possibilitat que siguin assegurances *unit linked*, en les quals el risc de la inversió és assumit pel prenedor.

El conjunt de les reduccions practicades per totes les persones que satisfacin primes a favor d'un mateix contribuent, incloses les del contribuent mateix, no poden superar els deu mil euros anuals (dotze mil cinc-cents euros anuals si el contribuent supera els cinquanta anys d'edat).

2. Fiscalitat immobiliària

2.1. Els immobles i l'impost sobre la renda de les persones físiques

2.1.1. Lloguer d'immobles

Rendiment del capital immobiliari

Exemple

El senyor Manuel és propietari d'un immoble que ha estat llogant durant l'any, del qual ha obtingut uns ingressos anuals de nou mil euros. Així mateix, ha suportat les despeses següents pel desplegament d'aquesta activitat d'arrendament:

- Amortització anual: dos mil euros.
- IBI: quatre-cents euros.
- Despeses de comunitat anuals: sis-cents euros.
- Reparacions efectuades al maig: tres mil euros.

Com ha de tributar en el seu IRPF pel rendiment net que obtingui?

El propietari d'un immoble llogat (o de diversos immobles llogats) ha de computar les rendes que obtingui en la seva declaració d'IRPF com a rendiments del capital immobiliari, llevat que disposi almenys d'una persona ocupada amb contracte laboral i a jornada completa que es dediqui a gestionar l'activitat.

Aquest tipus de rendiments es computen en la base general de l'IRPF, i tributen a l'escala de gravamen general.

En aquests casos, per a determinar quin és el rendiment total obtingut per l'arrendador que s'ha d'integrar en la base general de l'IRPF, cal efectuar un **càlcul individualitzat** del rendiment obtingut en cadascun dels immobles, i deduir dels ingressos percebuts per l'arrendament de cada immoble totes aquelles despeses que siguin deduïbles segons la normativa de l'IRPF.

Les despeses deduïbles en el lloguer d'un immoble a l'hora de determinar quin ha estat el rendiment net del capital immobiliari obtingut són els següents:

- L'impost sobre béns immobles (IBI), les taxes d'escombraries i altres impostos similars, sempre que no siguin sancions o recàrrecs (les sancions i els recàrrecs no són una despesa deduïble).
- La despesa d'amortització de l'immoble, que és el 3% del valor d'adquisició, exclòs el sòl, o el 3% del seu valor cadastral (exclòs el valor del sòl) si

Nota

Aquest tractament és aplicable amb independència que l'inquilí estigui utilitzant l'immoble llogat com a local o com a habitatge.

aquest és superior. Per a calcular el valor d'adquisició que correspon al sòl, s'aplica el percentatge que representi el valor cadastral del sòl sobre el valor cadastral total de l'immoble en el rebut de l'IBI.

- Despeses per serveis que s'incloguin en el lloguer i que vagin a càrrec de l'arrendador (vigilància de l'immoble, porteria, despeses d'administració, etc.).
- Totes les despeses d'assessoria jurídica relatives al lloguer, litigis amb inquilins, etc.
- Les assegurances que l'arrendador hagi contractat per a l'immoble (assegurances de danys, responsabilitat civil, etc.).
- Qualsevol altra despesa relacionada amb l'arrendament (comissions, despeses de notari i registre, etc.).
- Els interessos derivats dels préstecs que el propietari de l'immoble hagi sol·licitat per a comprar-lo o per a fer-hi millores.
- Les despeses per reparacions i conservació que s'hagin d'efectuar (pintura, arranament d'instal·lacions...).

Si l'immoble ha estat arrendat solament durant una part de l'any, és possible deduir les despeses que s'hagin produït durant aquest període. No obstant això, les despeses que siguin de caràcter anual i no imputables a períodes inferiors (com l'IBI o l'amortització), s'han de prorratejar en funció del nombre de dies de l'any que l'immoble hagi estat llogat.

Totes les despeses es poden computar sense cap límit a l'hora de calcular el rendiment obtingut, excepte les despeses per reparacions i els interessos de préstecs. Aquests dos tipus de despesa tenen un límit: la suma de tots dos, que es pot computar com a despesa cada any, no pot superar l'import dels ingressos anuals.

Si algun any els interessos i les despeses de reparació i manteniment de l'immoble superen als ingressos pel lloguer, l'excés no es perd. Aquest excés de despesa se suma a les despeses de reparació i als interessos de l'exercici següent i es pot compensar amb els ingressos del lloguer que s'obtinguin en els quatre anys següents, respectant el mateix límit.

El rendiment individual obtingut per la diferència entre els ingressos i les despeses de cada immoble es pot reduir sota determinades circumstàncies:

- S'aplica una reducció del 30% del seu import sobre els rendiments nets del capital immobiliari pel lloguer de tot tipus d'immobles que tinguin un període de generació superior a dos anys (per exemple, si es pacta que el

lloguer se satisfaci cada vint-i-cinc mesos) o que es qualifiquin reglamentàriament com a obtinguts de manera notòriament irregular en el temps (aquest és el cas dels imports obtinguts pel traspàs de locals de negoci, les indemnitzacions percebudes de l'arrendatari per danys o desperfectes en l'immoble o els imports obtinguts per la constitució o cessió de drets d'ús o gaudi de caràcter vitalici).

- S'aplica una reducció del 60% en el cas d'arrendament d'habitatges a persones físiques (sempre que l'immoble s'hagi d'utilitzar com a habitatge).

Una vegada que s'hagi efectuat el càlcul individualitzat del rendiment net rebut en cada immoble i s'hagin aplicat les reduccions que corresponguin, aquest rendiment se suma al de la resta dels immobles, amb la qual cosa s'obté el rendiment del capital immobiliari total que cal declarar. Aquest rendiment total, que pot ser positiu o negatiu, s'afegeix a la resta dels rendiments que tributen al tipus general de l'IRPF (rendiments del treball, imputacions de rendes, rendiments d'activitats econòmiques, etc.).

Lectura recomanada

Podeu completar la informació consultant els articles 22, 23, 24 i 27 de la Llei de l'IRPF i els articles 3 a 16 del Reglament de l'IRPF.

Rendiment d'activitats econòmiques

Quan una persona física és propietària de diversos immobles llogats i té contractat a jornada completa almenys un treballador per a gestionar aquesta activitat de lloguer, els rendiments que percebi per l'arrendament ja no tenen el caràcter de rendiments del capital immobiliari, sinó rendiments d'activitats econòmiques.

En aquest cas, els rendiments obtinguts pel lloguer tributen en el règim d'estimació directa normal de l'IRPF, com si es tractés d'una activitat empresarial (per exemple, igual com tributarien els rendiments d'una sabateria), i per a calcular el rendiment net obtingut li és aplicable la normativa de l'impost de societats.

Els principals avantatges d'això són els següents:

- La persona que arrenda els immobles es pot acollir als incentius per inversions que hi ha per a les activitats empresarials, com per exemple els incentius de les entitats de dimensió reduïda.
- Les despeses per reparacions i interessos es poden computar per la seva totalitat en un mateix any i sense cap límit.

No obstant això, també hi ha un inconvenient: en cas de lloguer d'habitatges, no és possible aplicar-hi la reducció general del 60% del rendiment.

Lectura recomanada

Article 27 de la Llei de l'IRPF.

Imputació de rendes immobiliàries

D'altra banda, si durant una part de l'any el pis o el local no estan llogats (per exemple, perquè l'inquilí ha deixat l'immoble i s'ha trigat uns mesos a tornar a ocupar-lo), per aquest període de temps el propietari s'ha d'imputar una renda immobiliària en el seu IRPF igual a l'1,1% del valor cadastral de l'immoble (el 2% en cas que els valors cadastrals no s'hagin revisat en els deu períodes impositius anteriors al moment en què s'imputi la renda), prorratejat pel nombre de dies de l'any que l'immoble no hagi estat llogat.

Lectura recomanada

Articles 6.2.e i 85 de la Llei de l'IRPF.

Aplicació de la imputació de rendes

Aquesta imputació de rendes és igualment aplicable a totes les persones físiques que siguin propietàries d'immobles que no estiguin utilitzant com a habitatge habitual seu, independentment que els hagin llogat o no en algun moment de l'any.

Retencions

Quan l'arrendatari d'un local o d'un habitatge és una societat o un empresari que lloga l'immoble amb la intenció de destinar-lo a l'activitat econòmica que desenvolupa (per exemple, per a utilitzar-lo com a oficines, magatzem, comerç, etc.), ha de practicar una retenció del 19% sobre els rendiments que satisfà a l'arrendador i ingressar les quantitats retingudes en Hisenda. Per la seva banda, l'arrendador pot computar les quantitats que li hagin retingut durant l'any a la seva declaració d'IRPF, en cas que es tracti d'una persona física, en a la seva declaració de l'impost de societats, en cas que es tracti d'una societat.

No obstant això, aquesta norma té una excepció, de manera que l'arrendatari no ha de retenir si es compleix algun dels requisits següents:

- Si la renda satisfeta a un mateix arrendador no supera els nou-cents euros anuals, la qual cosa és poc freqüent que ocorri.
- Si l'arrendador és propietari d'altres béns immobles destinats a l'arrendament amb un valor cadastral conjunt que excedeixi de 601.012,10 euros.

En aquest últim cas, l'arrendador ha d'aportar a l'inquilí una certificació expedida per Hisenda que certifiqui que està exonerat que li practiquin aquesta retenció.

2.1.2. Transmissió d'immobles**Exemple**

El senyor i la senyora Pérez van comprar el 1989 un apartament a la localitat de Benidorm, al qual han acudit tots els estius des de llavors. No obstant això, ara els seus fills s'han fet grans i ja no hi volen passar les vacances, per la qual cosa l'han decidit vendre.

Si l'apartament els va representar un desemborsament de setanta mil euros quan el van comprar (preu de compra i despeses incloses) i l'han venut el 2011 per cent seixanta mil euros, quant han de tributar en la declaració d'IRPF d'aquest exercici per la venda?

En general, els rendiments obtinguts per les vendes d'immobles tributen com a guanys patrimonials i, per tant, es computen dins de la base de l'estalvi de l'IRPF (al contrari dels lloguers, que tributen en la base general).

Això implica que sobre aquest tipus de rendiments s'aplica un tipus de gravamen inferior al que s'aplica sobre els rendiments provinents del capital immobiliari, del treball o d'activitats econòmiques.

L'import del guany patrimonial s'obté per diferència entre el valor d'adquisició i el de transmissió, encara que s'han de tenir en compte diversos factors que en permeten reduir la quantia i, per tant, la tributació final:

- En primer lloc, cal tenir en compte que el valor d'adquisició no solament està format per l'import real satisfet en l'adquisició, sinó que cal afegir-li l'import dels tributs i despeses accessòries satisfetes en la compra.
- També s'inclou com a valor d'adquisició major el cost de les millores efectuades en l'immoble (que n'augmenten el valor), i també les amortitzacions fetes (que el disminueixen).
- D'altra banda, el valor d'alienació està compost per l'import real de la venda menys les despeses i tributs satisfets pel venedor (per exemple, la factura de la immobiliària que ha intervingut en l'operació de compravenda).
- Dins dels tributs i despeses accessòries a la compra o venda, hi ha els del notari i del registrador de la propietat, l'ITP o IVA pagats en la compra, la plusvàlua municipal o les despeses de gestoria assumides per inscriure les escriptures. Es poden computar, fins i tot, les despeses de constitució de la hipoteca utilitzada en el finançament de la compra (comissions, impostos i despeses de notaria, registre i gestoria).

Immobles no afectes a activitats econòmiques adquirits abans del 31 de desembre de 1994

Les vendes d'immobles adquirits abans del 31 de desembre de 1994 i que no estiguin afectes a activitats econòmiques poden gaudir d'una reducció en l'import del guany patrimonial obtingut:

- La part del guany amb dret a reducció és la proporcional als dies transcorreguts entre la data de l'adquisició i el 19 de gener de 2006, respecte als dies totals de tinença.
- El percentatge de reducció és de l'11,11% per cada any de permanència des de la data d'adquisició fins al 31 de desembre de 1994, arrodonit per excés.

Lectura recomanada

Disposició addicional novena de la Llei 35/2006 en la nova redacció introduïda per la Llei 26/2014, en virtut de la qual s'estableix un límit conjunt de 400.000 euros en la transmissió d'elements patrimonials als quals siguin aplicables les reduccions previstes en la normativa anterior, i derogació de l'antic apartat dos de l'article 35, en virtut del qual se suprimeix l'aplicació dels coeficients d'actualització que cal aplicar al valor d'adquisició de béns immobles no afectes a activitats econòmiques.

Venda d'immobles com a activitat econòmica

Les vendes d'immobles solament tributen com a guanys patrimonials quan aquestes transmissions no es fan dins d'una activitat econòmica de compravenda d'immobles, és a dir, quan les vendes tenen lloc de manera esporàdica i no habitual.

En cas que una persona efectui compravendes d'immobles de manera habitual, els guanys obtinguts tindrien el caràcter de rendiments d'activitats econòmiques i s'haurien de computar dins de la base general de l'IRPF, i no en la de l'estalvi, amb la qual cosa tributarien a un tipus de gravamen superior.

No obstant això, així com en el cas dels lloguers s'entén que hi ha activitat econòmica quan es disposi almenys d'una persona contractada a jornada completa per a gestionar l'activitat, en el cas de la compravenda no hi ha una regla específica que digui quan es dóna aquesta circumstància. Per tant, cal analitzar amb deteniment cada cas per a determinar si els rendiments obtinguts per la venda d'un immoble s'entenen obtinguts de manera esporàdica i poden tributar com a guany patrimonial, o bé tenen el caràcter d'habituals i s'han de computar com a rendiments d'activitats econòmiques.

Lectura recomanada

Articles 27 i del 33 al 37 de la disposició transitòria novena de la Llei de l'IRPF.

2.1.3. L'habitatge habitual i els incentius dels quals gaudeix

Exemple

Quan el Carlos i la Miriam es van casar i se'n van anar a viure junts, van comprar un petit apartament al centre de la ciutat per poder gaudir de la vida nocturna i de la gran varietat d'ofertes culturals que els brindava.

Però el temps va passar i van arribar les bessones, la Diana i l'Ainoa, amb la qual cosa el pis se'ls va quedar petit i van decidir vendre'l i adquirir una casa unifamiliar als afores de la ciutat, on les nenes poguessin tenir més espai on jugar i gaudir d'una vida més tranquil·la.

Quins requisits s'han de donar perquè el Carlos i la Miriam no hagin de tributar en l'IRPF pel guany obtingut en la venda del seu pis al centre de la ciutat?

Concepte d'habitatge habitual

Perquè un habitatge tingui per al seu propietari el caràcter d'habitatge habitual, cal que aquest propietari hi hagi residit hi hagi de residir durant un termini continuat de tres anys.

Si es compleix aquesta circumstància, té dret a gaudir de tres incentius molt importants:

- D'una banda, pot aplicar en el seu IRPF la deducció per adquisició d'habitatge habitual, que consisteix en una deducció sobre les quantitats satisfetes cada any per la compra de l'immoble, en general el 15% d'aquestes quanties, i la base màxima de deducció de les quals és de nou mil quaranta euros.
- D'altra banda té dret a l'exempció per reinversió, que consisteix que aquesta persona no ha de tributar pels guanys que obtingui en la venda de l'habitatge habitual si amb els diners obtinguts en la venda d'aquest n'adquireix un de nou.
- Finalment, aquest propietari, en complir els seixanta-cinc anys, té dret a transmetre en vida (per venda o per donació) aquest habitatge sense haver de tributar en l'IRPF pel guany patrimonial obtingut.

Lectura recomanada

Article 68.1.3. de la Llei de l'IRPF.

Deducció per compra d'habitatge habitual

La deducció per adquisició d'habitatge habitual permet a les persones que adquireixin, rehabilitin o ordenin construir el seu habitatge aplicar-se una deducció en l'IRPF, que en general és del 15% de les quantitats que destinin cada any a aquesta fi, amb la base màxima sobre la qual es pot aplicar la deducció de nou mil quaranta euros.

Vigència de la deducció

La deducció per adquisició d'habitatge habitual deixa de ser aplicable per a les compres d'habitatges que es facin a partir de l'1 de gener de 2013. No obstant això, les persones que hagin adquirit l'habitatge amb anterioritat poden seguir gaudint d'aquest incentiu en el futur.

La deducció es pot aplicar sobre totes les quantitats monetàries satisfetes per l'habitatge durant l'any (preu de compra, impostos, despeses de notari, registre de la propietat, etc.). En cas que s'hagi finançat part de la inversió mitjançant un préstec, la deducció es pot aplicar sobre les quantitats que se satisfacin cada any pel préstec (principal, interessos i comissions satisfetes).

També donen dret a aplicar la deducció, amb el mateix límit anual de nou mil quaranta euros, les quantitats que es dipositin en comptes d'estalvi bancaris i que es destinin a la compra del primer habitatge habitual en el termini de quatre anys des de la data de la primera aportació a aquest compte.

Per a poder gaudir de la deducció, cal que es compleixin els requisits següents:

- L'habitatge ha de ser la residència habitual del contribuent durant un termini continuat, almenys, de tres anys, excepte en cas de circumstàncies extraordinàries que obliguin a canviar de residència abans (per exemple, separació matrimonial, divorci, canvi d'ocupació a una altra localitat llunyana, matrimoni, quan l'habitatge resulti inadequat per a una persona discapacitada, etc.).
- Els pagaments que s'efectuïn cada any per l'adquisició de l'habitatge han de provenir d'ingressos generats durant el mateix exercici, de manera que el patrimoni de la persona propietària de l'habitatge sigui superior al que tenia al principi de l'any, almenys, en l'import de les quantitats satisfetes per l'habitatge. És a dir, una persona que no ha obtingut ingressos durant l'any i hagi estat pagant el seu préstec hipotecari amb estalvis provinents d'altres anys no pot aplicar la deducció per adquisició d'habitatge.
- Cal que l'habitatge sigui habitat pel contribuent en un termini no superior a dotze mesos des de l'adquisició o des de la fi de les obres de rehabilitació o de construcció. En cas que s'incompleixi aquest requisit, totes les deduccions que s'hagin practicat fins a aquest moment no són aplicables. No obstant això, si transcorreguts els dotze mesos l'adquirent entra a viure en l'habitatge, pot computar deduccions per les quantitats que satisfaci a partir de llavors, sempre que compleixi la resta dels requisits de la deducció.

Exempció per reinversió en habitatge habitual

Com s'ha indicat anteriorment, a més de l'incentiu de la deducció per compra d'habitatge, aplicable a les persones que hagin adquirit l'habitatge fins al 31 de desembre de 2012, els propietaris d'un habitatge habitual que procedeixin a vendre'l i destinin els diners obtinguts en aquesta transmissió a adquirir un nou habitatge habitual no han de tributar en l'IRPF pel guany patrimonial que obtinguin, és a dir, aquest guany queda exempt de tributació.

L'import que es reinverteixi és la quantia monetària de la qual el venedor disposa després de fer la venda de l'habitatge, és a dir, el preu de venda menys les despeses i pagaments inherents a la transmissió. Aquestes despeses i pagaments són els següents:

- la plusvàlua municipal;

Lectura recomanada

Article 68.1 de la Llei de l'IRPF.

Reinversió parcial

En cas que solament es reinverteixi una part de l'import obtingut en la venda, l'exempció sobre el guany s'aplica en proporció al percentatge reinvertit.

- la comissió de l'agent immobiliari, en cas que la venda es gestioni per mitjà d'una immobiliària;
- el principal pendent de pagament de la hipoteca de l'habitatge transmès, i que s'ha de satisfer al banc per a poder cancel·lar-la, i
- la comissió per cancel·lació d'aquesta hipoteca.

Per a gaudir de l'exempció cal que el nou habitatge s'adquireixi dins dels dos anys anteriors a la transmissió de l'antic o en els dos anys següents. A més, cal que l'import obtingut en la venda es destini a pagar el nou habitatge dins del termini dels dos anys següents des de la transmissió.

Per tant, si el nou habitatge s'adquireix dins dels dos anys anteriors a la venda de l'antic i se sol·licita un préstec hipotecari per a efectuar aquesta compra, per a gaudir de l'exempció el contribuïent ha de destinar els diners obtinguts en la transmissió a amortitzar parcialment o totalment aquest préstec hipotecari.

Lectura recomanada

Article 38 de la Llei de l'IRPF.

Transmissió de l'habitatge habitual per majors de seixanta-cinc anys

Quan una persona major de seixanta-cinc anys o en situació de dependència greu o gran dependència transmet l'habitatge habitual, no ha de tributar pel guany patrimonial obtingut.

Si aquesta persona canvia de domicili (per exemple, perquè després de jubilar-se decideix anar-se'n a viure al camp o a la seva localitat d'origen), ha de transmetre l'habitatge abans que transcorrin dos anys des de la data d'aquest trasllat.

Lectura recomanada

Article 33.4 de la Llei de l'IRPF.

2.2. Els immobles i l'impost de societats

Exemple

Una societat limitada dedicada a la fabricació de components electrònics té comptabilitzat com a inversió immobiliària un local al centre de la ciutat que destina al lloguer.

Durant l'exercici ha obtingut uns ingressos pel lloguer d'aquest local de vint-i-quatre mil euros, i les despeses que aquesta activitat d'arrendament li han representat i que l'empresa ha comptabilitzat han ascendit a quinze mil euros.

Si la societat factura tretze milions d'euros a l'any, tributa a un tipus general del 30% i aquest és l'únic immoble que té llogat, quina és la seva tributació per aquest lloguer?

2.2.1. Règim general

En general, els rendiments del lloguer o de la venda d'immobles que obtenen les societats tenen el mateix tractament fiscal que el de la resta dels rendiments obtinguts en el desenvolupament d'activitats empresarials.

Així, les rendes obtingudes pel lloguer o per la venda d'immobles formen part del resultat comptable de l'empresa i tributen al tipus de gravamen que tingui aquesta:

- En general, les empreses que tenen el caràcter de dimensió reduïda i les micropimes tributaran al 25%.
- Les entitats de nova creació, al 15% (durant els dos primers períodes impositius).

No obstant això, en l'impost de societats hi ha dos règims especials, que veurem a continuació i que permeten que les empreses dedicades al lloguer d'immobles tributin menys.

2.2.2. Règim especial d'entitats dedicades al lloguer d'habitatges

El primer d'aquests règims és el règim especial d'entitats dedicades al lloguer d'habitatges, que permet a les empreses que s'hi acullen gaudir d'una bonificació del 85% sobre la quota de l'impost de societats que correspongui a les rendes provinents del lloguer d'habitatges situats en territori espanyol.

Habitatges llogats a discapacitats

La bonificació sobre la quota de l'impost de societats és del 85%.

Perquè una empresa es pugui acollir a aquest règim, ha de complir els requisits següents:

- Durant l'exercici, ha de tenir vuit habitatges llogats o oferts en lloguer en tot moment.
- Tenir almenys una persona contractada a jornada completa per a gestionar l'activitat de lloguer d'habitatges.
- La comptabilitat de l'empresa ha de poder permetre veure quin és el benefici individual que s'obté pel lloguer de cada habitatge.
- L'activitat principal de l'empresa ha de ser el lloguer d'habitatges situats a Espanya, encara que pot desenvolupar altres activitats complementàries. Almenys, el 55% de les rendes obtingudes per la societat han de tenir dret a la bonificació.
- Els habitatges han de romandre arrendats o oferts en arrendament durant almenys tres anys.

Si un dels habitatges que ha donat dret a la bonificació es ven abans que finalitzi el termini de set anys, l'empresa hauria de retornar totes les bonificacions aplicades en els exercicis anteriors corresponents a aquest habitatge, juntament amb els interessos de demora corresponents.

Altres característiques d'aquest règim són les següents:

- És incompatible amb el règim de les empreses de dimensió reduïda.
- Quan els socis d'aquestes entitats són també societats mercantils i en perceben dividendes, aquests socis solament es poden aplicar una deducció per doble imposició del 50% de la quota íntegra que correspongui a aquests dividendes, independentment del seu percentatge de participació².
- Per a poder acollir-se a aquest règim cal presentar a Hisenda un escrit abans que finalitzi l'exercici en el qual l'empresa vol que li sigui aplicable.

⁽²⁾En altres empreses, quan la participació del soci és d'almenys el 5%, la deducció per doble imposició aplicable és del 100%.

Lectura recomanada

Articles 48 i 49 de la Llei de l'impost de societats.

2.2.3. Societats anònimes cotitzades d'inversió en el mercat immobiliari

Un altre règim especial que permet tributar menys a les societats dedicades al lloguer d'immobles urbans en general, i no solament d'habitatges, és el de les societats anònimes cotitzades d'inversió al mercat immobiliari (SOCIMI). En concret, les empreses que s'acullen a aquest règim especial tributen a un tipus de gravamen del 19% (en lloc del tipus general del 25%).

No obstant això, aquest règim exigeix complir uns requisits que molt poques empreses poden assolir. Els principals requisits que una societat ha de complir són els següents:

- Tractar-se d'una societat anònima, amb un capital social mínim de quinze milions d'euros i les accions de la qual estiguin admeses a negociació en un mercat regulat espanyol o en el de qualsevol altre estat membre de la Unió Europea o de l'espai econòmic europeu, de manera ininterrompuda durant tot el període impositiu.
- Tenir com a objecte social principal l'adquisició i promoció de béns immobles de naturalesa urbana per a l'arrendament o la tinença de participacions en el capital d'altres SOCIMI.
- A més de les activitats relacionades amb l'arrendament d'immobles, la societat pot desenvolupar altres activitats accessòries, sempre que aquestes representin menys del 20% de les rendes totals de l'empresa.
- Tenir invertit, almenys, el 80% del valor del seu actiu en béns immobles de naturalesa urbana destinats a l'arrendament, en terrenys per a la promoció

de béns immobles que s'hagin de destinar a l'arrendament (sempre que la promoció s'iniciï dins dels tres anys següents a l'adquisició), en participacions en el capital d'altres SOCIMI o en el capital d'institucions d'inversió col·lectiva immobiliàries.

- Ser propietària d'almenys tres immobles en el seu actiu, sense que cap no pugui representar més del 40% de l'actiu en el moment de l'adquisició.
- Els seus immobles han de romandre arrendats durant almenys tres anys (set anys en el cas d'immobles que hagin estat promoguts per aquesta).
- El finançament aliè de l'empresa no pot superar el 70% del seu actiu, és a dir, almenys el 30% del finançament de l'empresa ha de provenir de reserves o aportacions de socis.
- Cada any la societat ha de distribuir entre els seus socis la major part dels beneficis obtinguts.

A més de la possibilitat de tributar a un tipus de gravamen de solament el 19%, un altre dels grans avantatges d'aquest règim és que els socis de les SOCIMI que siguin persones físiques no han de tributar en l'IRPF pels dividendes que es reparteixin ni pels guanys patrimonials que obtinguin de la venda de les accions, sempre que tant els dividendes com els guanys procedeixin de beneficis d'exercicis en els quals la societat hagi estat sotmesa a aquest règim.

No obstant això, l'exempció aplicable als guanys patrimonials té un límit: la diferència positiva entre el resultat de multiplicar el 10% del valor d'adquisició pel nombre d'anys de tinença de la participació durant els quals l'entitat ha aplicat aquest règim fiscal, i l'import dels dividendes exempts que s'hagin percebut durant el temps de tinença de la participació transmesa.

Lectura recomanada

Llei 11/2009, de 26 d'octubre de 2009, per la qual es regulen les societats anònimes cotitzades d'inversió en el mercat immobiliari.

2.3. Els immobles i la tributació indirecta

2.3.1. Tributació indirecta en la transmissió d'immobles

Com a primer pas per a estudiar la tributació indirecta en la transmissió d'immobles, tractarem la coordinació entre l'IVA i l'ITP en la transmissió d'immobles.

Exemple

L'Andrea i el Juan estan buscant un pis de propietat per comprar-lo, i ara estan indecisos entre triar un pis nou de dos-cents cinquanta mil euros o un d'usat de dos-cents mil. Quins impostos han de satisfer en tots dos casos?

Les vendes d'immobles poden tributar tant per l'impost sobre el valor afegit (IVA) com per l'impost sobre transmissions patrimonials (ITP), en la seva modalitat de transmissions patrimonials oneroses (TPO). Mentre que l'IVA és un impost que recapta l'Estat, l'ITP-TPO és un impost que recapten i que està cedit a les comunitats autònomes.

Des de l'1 de setembre de 2012, l'IVA aplicable sobre les transmissions d'immobles en general és el 21% (abans, el 18%), excepte en el cas dels habitatges, que és del 10% (abans, el 8%), i dels habitatges protegits, que és del 4%.

L'ITP-TPO aplicable sobre la compra d'immobles és del 7% en la majoria de les comunitats autònomes, encara que en algunes pot ser del 8% o superior.

En general, s'aplica l'IVA quan qui transmet és empresari o professional i s'aplica l'ITP-TPO quan qui transmet és un particular.

A l'efecte de l'IVA, tenen la consideració d'empresaris o professionals:

- les persones o entitats que facin activitats empresarials o professionals que impliquen l'ordenació per compte propi de factors de producció materials i humans o un d'aquests, amb la finalitat d'intervenir en la producció o distribució de béns i serveis;
- en particular, els arrendadors de béns, i
- els qui efectuïn la urbanització de terrenys o la promoció, construcció o rehabilitació d'edificacions destinades, en tots els casos, a la venda, adjudicació o cessió per qualsevol títol, encara que sigui ocasionalment.

Diferència entre IVA i ITP-TPO

Una diferència fonamental entre tots dos impostos és la possibilitat de deduir l'IVA quan el suporta un empresari. Mentre que les quantitats pagades per ITP-TPO constitueixen un cost per a l'empresari, l'IVA no ho és, ja que, si escau, pot ser objecte de deducció en les declaracions d'IVA trimestrals o mensuals que aquest tingui l'obligació de presentar.

No obstant això, certes operacions immobiliàries fetes per empresaris o professionals i que, per tant, estan subjectes a IVA, han de tributar per ITP-TPO, ja que segons la normativa estan exemptes de tributar per IVA. Aquest és el cas de les següents:

- Els lliuraments de terrenys rústics no edificables.
- Els segons i següents lliuraments d'edificacions i terrenys on estiguin enclavades, tret que l'adquirent sigui un altre empresari que hagi de procedir a la rehabilitació immediata de l'edifici adquirit o a la demolició immediata i la urbanització posterior.

A aquests efectes, es considera primer lliurament el fet pel promotor que tingui per objecte una edificació la construcció o rehabilitació de la qual estigui acabada. No obstant això es considera segon lliurament el fet pel promotor després de la utilització ininterrompuda de l'immoble per un termini igual o su-

perior a dos anys fet pel seu propietari, o per arrendataris sense opció de compra o altres titulars de drets reals de gaudi, tret que l'adquirent de l'immoble sigui qui el va utilitzar durant el termini referit.

Així, per exemple:

- Té el caràcter de primer lliurament i, per tant, porta IVA, la venda del promotor d'un immoble que ha estat utilitzat durant cinc anys per un inquilí en règim de lloguer sense opció de compra si és aquest inquilí qui adquireix l'immoble.
- En el cas anterior, si l'adquirent és una persona diferent de l'inquilí que ha estat utilitzant l'immoble tot aquest temps, la transmissió seria un segon lliurament i aniria sense IVA (i tributaria per ITP-TPO).
- En el cas que el lloguer s'hagi efectuat en règim d'arrendament amb opció de compra, la venda posterior de l'immoble continuaria tenint el caràcter de primer lliurament i portaria IVA, tant si el que adquireix l'immoble és l'inquilí mateix com si es tracta d'un tercer.

Un altre cas en el qual les transmissions d'immobles efectuades per empresaris també poden acabar tributant per ITP-TPO en lloc de fer-ho per IVA es dona en les transmissions globals de negocis o de branques d'activitat. Els actius que es transmeten en aquest tipus d'operacions no estan subjectes ni a l'IVA ni a l'ITP-TPO, a excepció dels immobles, que sempre tributen per ITP-TPO.

Lectura recomanada

Articles 7.1. i 20.1.22 de la Llei de l'IVA.

Quadre resum coordinació IVA/ITP-TPO

Transmissió de terrenys (art. 20.1.20è. i 21è. i dos, Llei 37/1992)		IVA	TPO
a)	Terrenys edificables (solars i terrenys aptes per a l'edificació) i determinats terrenys no edificables (terrenys urbanitzats i en curs d'urbanització; terrenys transmesos juntament amb edificacions en curs o acabades el lliurament de les quals estigui subjecte i no exempt d'IVA).	Sí	No
b)	Terrenys no edificables (rústics, incloses construccions agràries; no edificables amb construccions paralitzades, ruïnoses o derruïdes; parcs, jardins i vials d'ús públic).	Exempt	Sí
	Si es renuncia a l'exempció.	Sí	No
c)	Terrenys juntes de compensació.	Exempt	Sí
	Si es renuncia a l'exempció.	Sí	No
Transmissió d'edificacions (art. 20.1.22è. i dos, Llei 37/1992)		IVA	TPO
a)	Edificacions en construcció.	Sí	No
b)	Edificacions acabades (inclosos els terrenys on es trobin enclavades).		
	Primera transmissió (feta pel promotor).	Sí	No

Font: AEAT.

No es considera primera transmissió la feta pel promotor després de la utilització ininterrompuda de l'immoble per un termini igual o superior a dos anys feta pel seu propietari o per arrendataris sense opció de compra o altres titulars de drets reals de gaudi, tret que l'adquirent de l'immoble sigui qui el va utilitzar durant el termini referit.	Exempt	Sí
Si es renuncia a l'exempció.	Sí	No
Segona transmissió i següents.	Exempt	Sí
Si es renuncia a l'exempció.	Sí	No
No s'aplica l'exempció a: lliuraments d'edificacions en l'exercici de l'opció de compra; lliuraments d'edificacions per a rehabilitar-los; lliuraments d'edificacions per a demolar-los; segon lliurament després de resolució de la primera.	Sí	No

Font: AEAT.

Renúncia a l'exempció de l'IVA

Com hem vist en l'apartat anterior, els segons i ulteriors lliuraments d'edificacions i els lliuraments de terrenys no edificables són operacions que estan exemptes de tributar per IVA i que han de tributar per ITP-TPO, impost que els empresaris no es poden deduir.

Per a evitar que les segones transmissions d'immobles siguin més cares per a les empreses que les primeres transmissions i que això pugui afectar les seves decisions d'inversió, la normativa de l'IVA estableix la possibilitat en les segones i ulteriors transmissions del venedor de l'immoble de renunciar a l'exempció i fer que la compravenda també tributi per IVA.

La renúncia a l'exempció solament és possible quan l'adquirent sigui un subjecte passiu que actuï en l'exercici de les seves activitats empresarials o professionals i, en funció de la destinació previsible que hagi de donar a l'immoble adquirit, tingui dret a la deducció total o parcial de l'impost suportat en l'adquisició o en funció de la destinació previsible de l'immoble adquirit (art. 20.2 LIVA i art. 8 RIVA). Per tant, en les segones o posteriors transmissions d'immobles, si l'adquirent és un particular o una empresa que no es pot deduir l'IVA que suporta o que està en règim de prorrata general, el venedor no pot repercutir IVA en la venda.

Renúncia a l'exempció

La renúncia s'ha de comunicar fefaentment a l'adquirent amb caràcter previ o simultani al lliurament de l'immoble. Es considera que la renúncia ha estat comunicada de manera fefaent quan consti en l'escriptura pública que el transmissor ha rebut una quantitat de diners en concepte d'IVA, encara que no aparegui la renúncia expressa a l'exempció. No obstant això, en tot cas s'exigeix una declaració subscripta per l'adquirent en la qual acreditï complir els requisits de ser subjecte passiu i tenir dret a la deducció total de les quotes de l'IVA.

Lectura recomanada

Article 20.2 de la Llei de l'IVA.

Transmissió de participacions d'empreses amb immobles

Exemple

El senyor Andrés és propietari del 100% de la societat Immobles Luna, SL, en l'actiu de la qual, entre altres béns, figuren tres immobles valorats en un total de tres-cents mil euros i que representen més del 50% del valor de l'actiu.

Què ocorre si el senyor Andrés ven el 100% de les participacions a la senyora Teresa per cinc-cents mil euros? I si solament li ven el 75%?

En principi, quan es transmeten accions o participacions representatives del capital social d'una societat, la normativa impedeix que aquesta operació tributi ni per IVA ni per ITP-TPO. D'aquesta manera es busca facilitar al màxim la transmissió d'empreses.

No obstant això, això podria fer que hi hagués persones que, per evitar la tributació per ITP-TPO, en lloc de transmetre directament un immoble, aportin primer l'immoble a una societat constituïda recentment i després vinguin les participacions d'aquesta (actualment les ampliacions de capital no tributen per ITP-TPO). Per evitar-ho hi ha una norma antielusió de caràcter objectiu, excepte en l'exempció de l'IVA-ITP, quan es pretengui eludir el pagament dels impostos que hagin gravat la transmissió dels immobles que són propietat de les entitats que són representades per aquests valors; en aquest cas han de tributar en l'impost a què estiguin subjectes com a transmissions oneroses de béns immobles.

D'altra banda, també s'ha de satisfer l'ITP-TPO en cas de la transmissió d'accions o participacions que havien estat rebudes prèviament per aportacions de béns immobles fetes en ocasió de la constitució o ampliació del seu capital social, sempre que entre la data d'aportació i la de transmissió no hagi transcorregut un termini de tres anys.

Queden exceptuades de tributació per ITP-TPO les transmissions de valors anteriors admesos a negociació en un mercat secundari oficial, sempre que la transmissió es produeixi amb posterioritat al termini d'un any des de l'admissió a negociació i, en tot cas, quan aquesta transmissió es faci en l'àmbit d'ofertes públiques de venda o d'ofertes públiques d'adquisició.

Rehabilitació d'immobles

Exemple

Una empresa ha adquirit un habitatge usat per cent cinquanta mil euros per vendre'l després, valor del qual corresponen cent mil euros al valor de l'edificació i cinquanta mil al sòl. Com que estava en mal estat, als pocs mesos de la compra ha efectuat les obres següents:

- Tractament d'elements estructurals: trenta mil euros.
- Reforç de la fonamentació (obra anàloga): sis mil euros.

Lectura recomanada

Article 108 de la Llei del mercat de valors.

- Obres de paleta relacionades amb les actuacions anteriors (obres connexes): deu mil euros.
- Altres obres incloses en el projecte de rehabilitació: vuit mil euros.
- Cost total: 54.000 euros.

Què IVA ha de repercutir a l'empresa el constructor per les obres fetes? Una vegada efectuades les obres, l'empresa, al seu torn, ha de repercutir l'IVA quan vengui l'habitatge?

Com hem vist anteriorment, la venda d'immobles que han estat rehabilitats tributen per IVA com si es tractés d'immobles nous. Per tant, saber què s'entén per rehabilitació és molt important per a les empreses que reformen habitatges usats i després els venen a particulars. Això es deu al fet que si la venda dels habitatges tributa per IVA, aquestes empreses es poden deduir l'IVA que hagin suportat per fer les reformes, la qual cosa no seria possible si la venda dels habitatges s'efectués sense IVA.

Un altra dels avantatges d'efectuar una rehabilitació és que, si les obres s'efectuen sobre habitatges, el constructor encarregat solament ha de facturar al propietari de l'immoble un IVA del 10%, en lloc del 21% habitual (tipus aplicables des de l'1 de setembre de 2012).

A aquests efectes, tenen el caràcter de rehabilitació d'immobles les obres que reuneixin els requisits següents:

- Les obres l'objecte principal de les quals sigui la reconstrucció d'aquests immobles, entenen-se complert aquest requisit quan més del 50% del cost total del projecte de rehabilitació es correspongui amb obres de consolidació o tractament d'elements estructurals, façanes o cobertes o amb obres anàlogues o connexes a les de rehabilitació.
- Les obres a què es refereixi el projecte el cost total del qual excedeixi del 25% del preu d'adquisició de l'edificació, sense tenir en compte el valor del sòl, si aquesta ha tingut lloc dins dels dos anys anteriors a l'inici de les obres de rehabilitació o, en un altre cas, del valor de mercat que tingui l'edificació o part d'aquesta en el moment d'aquest inici de les obres.

Es consideren obres anàlogues a les de rehabilitació les següents:

- Les obres d'adequació estructural que proporcionin a l'edificació condicions de seguretat constructiva, de manera que en quedi garantida l'estabilitat i resistència mecànica.
- Les obres de reforç o adequació de la fonamentació, i també les que afectin o consisteixin en el tractament de pilars o forjats.
- Les obres d'ampliació de la superfície construïda, sobre rasant i baix rasant.

- Les obres de reconstrucció de façanes i patis interiors.
- Les obres d'instal·lació d'elements elevadors, inclosos els destinats a salvar barreres arquitectòniques per usar-les persones amb discapacitat.

Es consideren obres connexes a les de rehabilitació les que s'esmenten a continuació quan el cost total sigui inferior al derivat de les obres de consolidació o tractament d'elements estructurals, façanes o cobertes i, si escau, de les obres anàlogues a aquestes, sempre que hi estiguin vinculades de manera indissociable i no consisteixin en el mer acabat o ornat de l'edificació ni en el simple manteniment o pintura de la façana:

- Les obres de paleta, lampisteria i fusteria.
- Les destinades a la millora i adequació de tancaments, instal·lacions elèctriques, aigua i climatització, i protecció contra incendis.
- Les obres de rehabilitació energètica.

Lectura recomanada

Articles 20.1.22.B i 91.1.3. de la Llei de l'IVA.

2.3.2. Tributació indirecta en el lloguer d'immobles

Com a primer pas per a estudiar la tributació indirecta en el lloguer d'immobles, tractarem la coordinació entre l'IVA i l'ITP en el lloguer d'immobles.

Exemple

El Javier arrenda un habitatge per al seu ús particular durant cinc anys, i es compromet en el contracte a satisfer una renda mensual de cinc-cents euros. Quin impost ha de satisfer per aquesta operació? I si el Javier fos un advocat i hagués llogat l'habitatge per instal·lar-hi el seu despatx i desenvolupar la seva activitat econòmica?

Igual que ocorre en les vendes d'immobles, els lloguers també poden tributar tant per l'impost sobre el valor afegit (IVA) com per l'impost sobre transmissions patrimonials (ITP).

Atès que els arrendadors de béns sempre es consideren empresaris a l'efecte de l'IVA, en principi tots els lloguers d'immobles estan subjectes a IVA. No obstant això, alguns tipus d'arrendaments estan exempts d'IVA i han de tributar per ITP:

- En els lloguers de terrenys, excepte els següents: terrenys amb construccions per a activitats de ramaderia independent, terrenys per a estacionament de vehicles, terrenys per a dipòsit o magatzematge de mercaderies o per instal·lar-hi elements d'una activitat empresarial, arrendament de terrenys amb opció de compra, arrendament de terrenys per a exposicions o publicitat.

- En els lloguers d'immobles que són utilitzats com a habitatges, excepte els següents: arrendaments amb opció de compra, habitatges moblat amb prestació de serveis hotelers i habitatges per a ser subarrendats.

Des de l'1 de setembre de 2012 l'IVA aplicable sobre el lloguer d'immobles en general és el 21% (abans, el 18%) de les rendes satisfetes, excepte en el cas dels lloguers amb opció de compra efectuats sobre habitatges, en els quals l'impost aplicable és el 10% (abans, el 8%).

Quan el lloguer tributa per ITP, l'arrendatari ha de calcular l'import que ha de satisfer en el moment de formalitzar el contracte d'arrendament aplicant la tarifa³ que es mostra en la taula següent sobre l'import total que ha de satisfer durant els anys que duri el contracte.

⁽³⁾Aquesta tarifa pot ser diferent si la comunitat autònoma corresponent n'ha aprovat una de pròpia.

Lectura recomanada

Articles 20.1.23 de la Llei de l'IVA i 12 del Text refós de la llei de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats.

Quantia del lloguer	Euros
Fins a 30,05 euros	0,09
De 30,06 a 60,10	0,18
De 60,11 a 120,20	0,39
De 120,21 a 240,40	0,78
De 240,41 a 480,81	1,68
De 480,82 a 961,62	3,37
De 961,63 a 1.923,24	7,21
De 1.923,25 a 3.846,48	14,42
De 3.846,49 a 7.692,95	30,77
De 7.692,96 en endavant	0,024040 euros per cada 6,01 euros o fracció

Quadre resum coordinació IVA/ITP

Tipus d'operacions			
	Arrendaments (art. 20.1.23è., Llei 37/1992)	IVA	TPO
a)	Terrenys	Exempt	Sí
	No s'aplica l'exempció a: terrenys amb construccions per a activitats de ramaderia independent; terrenys per a estacionament de vehicles; terrenys per a dipòsit o magatzematge de mercaderies o per a instal·lar-hi elements d'una activitat empresarial; arrendament de terrenys amb opció de compra; arrendament de terrenys per a exposicions o publicitat.	Sí	No

Font: AEAT

Tipus d'operacions			
	Arrendaments (art. 20.1.23è., Llei 37/1992)	IVA	TPO
b)	Edificacions, excepte habitatges (locals comercials, places de garatge autònomes i independents de l'habitatge, oficines, etc.).	Sí	No
c)	Habitatges: s'inclouen garatges, annexos i béns mobles arrendats conjuntament.	Exempt	Sí
	No s'aplica l'exempció a: arrendaments amb opció de compra; habitatges moblats amb prestació de serveis hotelers; habitatges per a ser subarrendats, excepte si el subarrendament és fet per entitats gestores de programes públics o entitats dedicades a l'arrendament d'habitatges en el règim especial de l'impost de societats; edificis assimilats a habitatges.	Sí	No

Font: AEAT

Lloguers amb opció de compra

Davant la baixada de les vendes d'immobles, en els últims anys molts promotors han formalitzat contractes d'arrendament amb opció de compra sobre els seus habitatges.

Fins a l'octubre de 2009, aquest tipus d'arrendaments tributava al tipus d'IVA general, la qual cosa representava un problema administratiu important per als promotors d'habitatges, ja que moltes vegades tot o part de les quantitats satisfetes cada mes per l'arrendatari passaven a constituir pagaments a compte del preu final. En donar-se aquesta circumstància, l'arrendador es veia obligat a rectificar les factures de lloguer satisfetes i aplicar-hi un tipus d'IVA reduït en lloc del general (o del 7%, en lloc del 16%, l'any 2009).

Per a evitar aquest problema, des d'octubre del 2009 es va equiparar l'IVA aplicable sobre els lloguers amb opció de compra amb l'IVA que era aplicable sobre els habitatges. Així, actualment, els lloguers amb opció de compra sobre habitatges tributen al 10% (al 8% fins al 31 d'agost de 2012).

El gran avantatge per als promotors de signar un contracte d'aquest tipus (amb opció de compra) i no un sense opció de compra, és que d'aquesta manera l'immoble no perd el caràcter de primer lliurament encara que s'hagi llogat a un tercer que no hagi adquirit l'habitatge. Quan els lloguers es formalitzen amb opció de compra, l'habitatge continua tenint el caràcter de primer lliurament (i quan es vengui la transmissió continua tribuant per IVA) encara que s'arrendi durant més de dos anys a una persona que no sigui el comprador final.

Lectura recomanada

Article 91.1.2.17. de la Llei de l'IVA.

Regla de prorrata

Quan una persona o una empresa lloga locals (activitat per la qual s'ha de repercutir IVA i que, per tant, dóna dret a deduir l'IVA suportat) i també habitatges (activitat per la qual no es repercuteix aquest impost i no és possible deduir l'IVA suportat), solament és possible deduir una part de l'IVA que se suporta.

Per a calcular la part de l'IVA suportat que l'arrendador d'immobles es pot deduir en aquests casos, hi ha dos mètodes: la prorrata general i la prorrata especial; durant el mes de desembre de cada any pot escollir, mitjançant la presentació d'una declaració censal, quin és el règim que vol aplicar a l'any següent.

El règim de la prorrata general es caracteritza per la seva senzillesa i perquè és el règim que les empreses han d'aplicar per defecte, tret que optin de manera expressa pel règim de la prorrata especial.

En la prorrata general, l'empresa calcula la part d'IVA que es pot deduir aplicant el percentatge següent:

$$\text{Percentatge de prorrata (percentatge IVA deduïble)} = (\text{ingressos per lloguers amb IVA} / \text{ingressos per lloguers totals}) \times 100.$$

Però aplicar el règim de la prorrata general té un inconvenient important que cal tenir en compte i que en molts casos provoca que el règim de la prorrata especial normalment sigui més convenient: quan una empresa que està en prorrata general adquireixi un local usat, sempre ha de pagar ITP-TPO, impost que no es pot deduir i que representa més cost d'adquisició.

El règim de la prorrata especial és una mica més complicat, ja que obliga a separar les factures rebudes en tres grups: les afectes a l'activitat de lloguer de locals (l'IVA dels quals es pot deduir), les afectes al lloguer d'habitatges (l'IVA dels quals no es pot deduir) i les comunes (l'IVA deduïble de les quals es calcula segons la prorrata general). Això sí, en aquest règim, atès que els locals estan afectes a una activitat (el lloguer) que va amb IVA i que dóna dret a deduir tot l'IVA suportat, el venedor del local pot renunciar a l'exempció.

Liquidació anual de l'IVA

Cal recordar que, en l'última declaració de l'any, les empreses que tributen en prorrata general han de calcular l'IVA que s'haurien pogut deduir en cas d'haver estat en prorrata especial. Si en fer aquest càlcul resulta que l'IVA deduïble en prorrata general supera en més del 20% el que s'haurien deduït en prorrata especial, han de recalculer l'IVA suportat durant l'any que es poden deduir i regularitzar en l'última liquidació de l'any les diferències que hi hagi entre l'IVA suportat deduït per aplicació de la prorrata general i l'IVA suportat que tenen dret a deduir segons la prorrata especial.

Lectura recomanada

Articles 104, 105 i 106 de la Llei de l'IVA.

Regularització de l'IVA deduït en la compra d'immobles

Quan una empresa està en prorrata general, en les compres de béns i serveis que efectua es pot deduir un percentatge de l'IVA suportat igual a la prorrata. En cas que tributi en prorrata especial, aquest percentatge és d'un 100% o d'un 0%, en funció de l'activitat a la qual vagin destinats aquests béns i serveis.

No obstant això, quan l'IVA suportat procedeix de la compra d'immobles que s'afecten a una activitat (per exemple, un immoble que es destina a l'activitat de lloguer), el percentatge d'IVA suportat que les empreses es poden deduir no solament depèn de la prorrata de l'any en què es va adquirir l'immoble, sinó també de la prorrata dels nou anys següents a la compra i entrada en funcionament.

Així doncs, quan una empresa en prorrata adquireix un immoble, és possible que en els nou anys següents hagi de regularitzar part de l'IVA deduït en la compra, augmentant o disminuint el resultat que calgui ingressar o retornar (o compensar) de l'última declaració de cada any.

Regularització de béns mobles

Aquesta regla és aplicable a tots els béns d'inversió, que són aquells amb un preu superior a 3.005,06 € i que per la seva naturalesa estan destinats a servir l'activitat de l'empresa durant més d'un any. En el cas dels béns mobles, no obstant això, el període de regularització és dels quatre anys següents a la data de la compra i entrada en funcionament.

A l'hora d'efectuar aquesta regularització, cal tenir en compte el següent:

- Solament s'ha de dur a terme si hi ha una diferència de més de deu punts entre el percentatge de la prorrata de l'any en vigor i la prorrata de l'exercici en què es va adquirir l'immoble.
- Solament s'ha de regularitzar l'IVA suportat en immobles que hagin estat adquirits i hagin entrat en funcionament en els nou anys anteriors⁴.

⁽⁴⁾ Així, per exemple, en l'última declaració del 2012, una empresa solament ha de tenir en compte els béns immobles adquirits a partir del 2003.

Per a calcular la quantia d'IVA en què s'ha d'augmentar o disminuir el resultat de l'última declaració de l'any, cal fer el següent:

- En primer lloc, calcular la diferència entre l'IVA suportat per l'immoble que es va deduir l'empresa l'any de la compra (segons la prorrata d'aquest any) i l'IVA que s'hauria pogut deduir en cas d'haver adquirit el bé l'any actual.
- A continuació, dividir el resultat obtingut entre deu.

En cas que un immoble es vengui abans que transcorri el període de regularització dels deu anys, l'empresa ha de fer una regularització única per tot el període restant fins a finalitzar aquest termini.

El procediment de regularització és diferent en funció de si la venda de l'immoble va amb IVA o sense:

- Si la venda de l'immoble va amb IVA, en el període de liquidació de l'IVA en què s'efectuï la venda (mensual o trimestral), s'ha d'efectuar de cop una regularització de l'IVA suportat i deduït en la compra de l'immoble, per l'any de la venda i per tots els anys que quedin per a finalitzar el termini de regularització, com si la prorrata definitiva d'aquests anys fos el 100%. Això sí, la deducció d'IVA suportat addicional que resulti d'aplicar aquests percentatges no pot excedir la quota repercutida en la venda del bé.
- Si la venda del bé va sense IVA (de manera que tributa per ITP), s'ha d'efectuar igualment la regularització com si la prorrata de l'any de la transmissió de l'immoble i la dels anys que restin perquè finalitzi el termini de regularització fos del 0%.

Lectura recomanada

Articles 107 a 110 de la Llei de l'IVA.

3. Fiscalitat de les operacions de reestructuració

3.1. Introducció

3.1.1. Sistemes de tributació de les operacions de reestructuració empresarial

Les operacions de reestructuració empresarial poden tributar pel **règim general** o pel **règim especial**, tots dos previstos en la Llei 27/2014, de 27 de novembre, per la qual s'aprova l'impost de societats.

Tributació pel règim general

El règim general de l'impost de societats estableix que es valoren pel seu valor normal de mercat els elements patrimonials transmesos en virtut de fusió, absorció i escissió total o parcial.

I l'efecte, en la societat transmissora, de la valoració pel valor normal de mercat dels elements patrimonials transmesos és que s'integra en la base imposable la diferència entre el valor normal de mercat i el seu valor comptable.

A més, en els supòsits de fusió, absorció o escissió total o parcial, s'integra en la base imposable dels socis, persones jurídiques, la diferència entre el valor normal de mercat de la participació rebuda i el valor comptable de la participació anul·lada.

En definitiva, en els processos de concentració empresarial s'origina una **tributació** en els contribuents següents:

- **Societats transmissores:** integren en la base imposable la diferència entre el valor de mercat dels elements transmesos i el seu valor comptable.
- **Socis de les societats transmissores:** integren en la base imposable la diferència entre el valor de mercat dels valors rebuts (de la societat adquirent) i el valor comptable dels valors lliurats (de la societat transmissora).

Lectura recomanada

Podeu completar la informació consultant els articles 17 i 18 de la Llei 27/2014, de 27 de novembre, de l'impost de societats.

Tributació pel règim especial

El règim especial de fusions, escissions, aportació d'actius i bescanvi de valors permet diferir la tributació sobre les plusvàlues resultants de les operacions, en no integrar en la base imposable de l'impost la diferència entre el valor de mercat dels elements transmesos i el seu valor comptable.

D'altra banda, els béns i drets adquirits es valoren pel seu valor històric, de manera que no cal integrar en la base imposable la diferència entre el valor de mercat dels valors rebuts (de la societat adquirent) i el valor comptable dels valors lliurats (de la societat transmissent).

3.1.2. Característiques bàsiques del règim especial de fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi de valors

Aquest règim especial s'articula segons dues característiques bàsiques:

1) **Neutralitat** en el tractament fiscal d'aquest tipus d'operacions de reestructuració empresarial (fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi de valors), la qual cosa significa que la norma fiscal no pretén estimular ni obstaculitzar aquest tipus d'operacions, sinó simplement adoptar una posició neutral que no influeixi en les decisions que han d'adoptar els subjectes intervinents sobre aquest tema, la qual cosa s'aconsegueix implantant un **règim de diferiment impositiu** que permet ajornar en el temps l'impost que, en el cas del règim general, s'hauria reportat com a conseqüència de les transmissions d'elements patrimonials que es fan en aquest tipus d'operacions.

En concret, la neutralitat fiscal s'aconsegueix per mitjà dels efectes següents en els subjectes intervinents en les operacions:

- **Entitats transmissents:** no integren en la base imposable de l'impost de societats les rendes (beneficis) corresponents als béns transmesos.
- **Entitats adquirents:** han de valorar els elements rebuts, a efectes fiscals, per l'impost que tenien en les entitats transmissents abans de fer-se la transmissió.
- **Socis de les entitats transmissents:** no integren en la base imposable de l'exercici en el qual es produeixi el bescanvi de valors la diferència entre el valor normal de mercat dels valors rebuts (de la societat adquirent) i el valor comptable dels valors lliurats (de la societat transmissent).

2) **Principi d'absència d'intervenció administrativa**, ja que l'aplicació del règim fiscal especial solament requereix que el subjecte passiu comuniqui l'aplicació al Ministeri d'Economia i Hisenda, sense que a aquest li correspongui acordar cap tipus d'autorització administrativa.

Lectura recomanada

Podeu trobar el redactat complet del règim especial de fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi de valors en el capítol VII del títol VII de la Llei 27/2014, de 27 de novembre, per la qual s'aprova l'impost de societats (articles 76-89) i també en el capítol III del títol III de l'RD 634/2015, de 10 de juliol, pel qual s'aprova el Reglament de l'impost de societats (articles 48 i 49).

Normativa reguladora

La normativa reguladora d'aquest règim especial és una transposició de la directiva comunitària aprovada el 23 de juliol de 1990 relativa al règim fiscal comú aplicable a les fusions, escissions, aportacions d'actius i bescanvi d'accions fetes entre societats dels diferents estats membres de la UE, la regulació de la qual es va estendre des d'un primer moment a les operacions de reestructuració internes, és a dir, a les dutes a terme entre entitats residents en territori espanyol.

Aquesta directiva s'ha modificat de manera substancial diverses vegades (Directiva 2005/19/CE i Directiva 2006/98/CE), fins a aprovar-se la nova **Directiva 2009/133/CE, de 19 d'octubre de 2009**, que refon totes les anteriors.

Aquest règim fiscal es va implantar en el sistema tributari espanyol a partir de l'1 de gener de 1992, mitjançant la Llei 29/1991, que va incorporar en el nostre ordenament tributari els criteris de la Directiva 60/1434/CEE, de 23 de juliol de 1990. Actualment està regulat en el capítol VII del títol VII de la Llei 27/2014 de l'impost de societats.

3.1.3. Aspectes mercantils i comptables de les operacions de reestructuració empresarial

En les operacions de reestructuració empresarial convergeixen tres disciplines que cal tenir en compte: la **mercantil**, la **comptable** i la **fiscal**.

Aspectes mercantils

Es pot acollir a aquest règim fiscal especial una sèrie d'operacions de reorganització empresarial per mitjà de les quals una o més societats transmeten la totalitat o part dels seus patrimonis a una altra o altres societats, i en contraprestació es lliuren valors representatius del seu capital social als socis de les entitats transmissores o a aquestes últimes.

Totes aquestes operacions estan regulades des d'un punt de vista mercantil. No obstant això, no totes les operacions descrites en la normativa mercantil tenen cabuda en la definició fiscal d'aquestes operacions. Per tant, cal conèixer quin tipus d'operacions mercantils habilita la normativa mercantil i determinar quines tenen cabuda en el règim fiscal especial.

A títol d'exemple, algunes fusions denominades especials o la cessió global d'actius i passius, malgrat tenir la consideració de fusió o d'operació assimilada a la fusió, no es poden acollir al règim fiscal especial.

Lectura recomanada

La normativa de referència és la Llei 3/2009, de 3 d'abril, sobre modificacions estructurals de les societats mercantils (d'ara endavant, LME). Aquesta llei té per objecte la regulació de les modificacions estructurals de les societats mercantils, consistents en la transformació, fusió, escissió o cessió global d'actius i passius, inclòs el trasllat internacional del domicili social (art. 22 a 67).

Nota

No totes les operacions mercantils de reorganització empresarial tenen cabuda en el règim fiscal especial.

Aspectes comptables

Les normes de registre i valoració del pla general comptable (PGC) que cal tenir en compte, amb independència que l'operació societària de fusió o escissió o d'aportació no dinerària s'aculli al règim general o al règim especial, són les següents:

- La **norma de registre i valoració 19a.**, denominada “combinacions de negocis”, per a aquelles operacions de fusió, escissió i aportació no dinerària d'un negoci en les quals no intervinguin empreses del grup.
- La **norma de registre i valoració 21a.**, denominada “operacions entre empreses del grup”, per a aquelles operacions de fusió, escissió i aportació no dinerària d'un negoci en les quals intervinguin empreses del grup.

El tractament comptable de les operacions de reestructuració pot generar la pràctica dels **ajustos extracomptables** pertinents per a aconseguir la **neutralitat fiscal** pretesa pel règim fiscal. Per exemple, si l'entitat transmissora en una fusió, escissió, aportació d'actius o bescanvi de valors ha de registrar comptablement un benefici de conformitat amb les normes i registre de valoració 19a. i 20a., aquest ha de ser neutralitzat mitjançant un ajust extracomptable negatiu pel mateix import.

Lectura recomanada

Les normes de registre i valoració 19a. i 21a. del PGC han estat modificades pel Reial decret 1159/2010, de 17 de setembre, pel qual s'aproven les normes per a la formulació de comptes anuals consolidats i es modifiquen parcialment el PGC i el PGC de pimes.

3.2. Operacions que es poden acollir al règim especial

3.2.1. Fusions

La LIS preveu tres tipus d'operacions de fusió:

- fusió per absorció,
- fusió per constitució d'una nova societat, i
- fusió de societat totalment participada.

Podem assenyalar que, bàsicament, les definicions fiscals de fusió coincideixen amb les que estableix la normativa mercantil, amb les particularitats següents:

- La LIS permet una compensació dinerària a favor dels socis de les entitats dissoltes (absorbides o extingides) en aquests processos, compensació que no pot excedir del 10% del valor nominal de les accions atribuïdes.
- A més, en principi, també s'inclouria en el règim especial bona part de les **fusions especials** regulades en la normativa mercantil, com són, per exemple, les següents:

- La societat absorbent és titular de manera directa de totes les accions de l'absorbida (fusió impròpia).
- La societat absorbent està totalment participada de manera directa per la societat absorbida (fusió inversa).
- La societat absorbent i absorbida estan totalment participades de manera directa per una tercera.

La Direcció general de Tributs (DGT) estableix criteris administratius de com cal interpretar la normativa tributària aplicable als tributs estatals. El seguiment de la doctrina de la DGT relativa a quines operacions de reestructuració poden estar emparades en el règim fiscal especial i quines operacions no ho estan resulta fonamental per a poder dur a terme aquestes operacions amb una certa seguretat jurídica. És el cas, per exemple, de determinades fusions especials.

Lectura recomanada

Article 76 de la Llei 27/2014.

3.2.2. Escissions

La LIS preveu tres tipus d'operacions d'escissió:

- 1) escissió total,
- 2) escissió parcial, i
- 3) escissió financera.

A les formes d'escissió tradicionals –total i parcial–, la LIS ha incorporat l'escissió **financera** o **escissió parcial de cartera**, que es caracteritza perquè una entitat segrega una part del seu patrimoni constituïda per participacions en el capital social d'altres entitats que confereixen la majoria del capital d'aquestes.

A grans trets, podem dir que les definicions d'escissió en la normativa mercantil coincideixen amb les recollides en la norma fiscal per a acollir-se al règim fiscal, amb les dues particularitats que esmentem a continuació:

- La normativa mercantil regula dins de les escissions, com una de les seves modalitats, la denominada **segregació**, que es pot equiparar al que fiscalment són les **aportacions no dineràries de branca d'activitat**, que veurem més endavant.
- L'escissió parcial requereix:
 - que la **part o parts segregades** del patrimoni social de l'entitat escindida formin **branques d'activitat**, i
 - que l'**entitat escindida mantingui** almenys una **branca d'activitat** en el seu patrimoni després de l'escissió.

La normativa mercantil requereix per a l'escissió parcial que el patrimoni segregat constitueixi una **unitat econòmica**, terme similar però no idèntic al de branca d'activitat; el concepte de **branca d'activitat** és més restrictiu que el d'unitat econòmica, en exigir l'existència d'una explotació econòmica.

Lectura recomanada

Sobre l'escissió, vegeu l'article 70.2 de la Llei 27/2014 . Sobre el concepte de branca d'activitat, vegeu l'article 70.4 de la Llei 27/2014.

3.2.3. Aportació no dinerària de branca d'activitat

L'aportació no dinerària de branca d'activitat és una operació mitjançant la qual una entitat aporta, sense ser dissolta, a una altra entitat de creació nova o ja existent la totalitat o una o més branques d'activitat, i en canvi rep participacions en el capital social de la societat adquirent.

S'inclouen aquí en general qualssevol aportacions no dineràries que facin els socis en contraprestació de les accions o participacions subscrites en una ampliació de capital d'una societat ja existent o en la constitució d'una nova societat.

L'únic requisit que s'exigeix és que l'aportació no dinerària constitueixi branca d'activitat.

Lectura recomanada

Article 70.3 de la Llei 27/2014.

3.2.4. Bescanvi de valors

El bescanvi de valors es pot definir com l'operació per la qual una entitat (dominant) adquireix una participació en el capital social d'una altra (dominada) que li permet obtenir la majoria dels drets de vot o, si ja disposa d'aquesta majoria, adquirir més participació, a canvi de proporcionar als socis d'aquesta –la societat adquirida o dominada– valors representatius del seu capital.

Les principals característiques d'aquesta operació són les següents:

- Per mitjà d'aquesta s'adquireix la majoria dels drets de vot d'una altra entitat. En cas de tenir ja la majoria, s'adquireix més participació en el capital d'aquesta última.
- Els socis de l'entitat dominada passen a ser socis de l'entitat dominant.

Lectura recomanada

Article 80 de la Llei 27/2014.

3.3. Contingut del règim especial

3.3.1. Tributació en l'entitat transmissent (fusió, escissió i aportació no dinerària)

Les rendes de les transmissions que es produeixin en aquestes operacions no s'integren en la base imposable de l'entitat transmissent.

En el **règim general**, els elements patrimonials transmesos com a conseqüència d'una operació de reestructuració (fusió, escissió, aportació no dinerària, bescanvi de valors) es valoren pel seu valor normal de mercat, de manera que l'entitat transmissent (normalment la societat que es dissol en aquests processos, ja sigui l'absorbida en la fusió, la que s'escindeix o la que fa una aportació no dinerària o bescanvi de valors) ha d'integrar en la seva base imposable la diferència entre el valor normal de mercat dels elements transmesos i el seu valor comptable, tenint en compte que aquesta renda s'integra en el període impositiu en què es facin les operacions respectives.

En canvi, en el **règim especial**, s'eximeix de tributació l'entitat transmissent en l'IS per les rendes generades en les operacions assenyalades. No obstant això, no ens trobem davant una exempció, sinó davant un supòsit de diferiment de l'impost que recau sobre aquestes rendes que es trasllada a l'entitat adquirent, de manera que aquesta última ha de valorar els béns adquirits pel mateix valor fiscal que tenien en l'entitat transmissent abans de fer aquestes operacions.

Aquest és el règim de tributació sempre que s'opti per l'aplicació en la forma que estableix la normativa fiscal, amb els requisits i condicions que veurem a continuació.

Ara bé, perquè les rendes reportades no s'integrin en la base imposable de la transmissent, s'han de complir els requisits essencials següents:

1) Territorialitat: la normativa fiscal exigeix que es compleixin una sèrie de condicions relatives a la residència fiscal de les entitats intervinents en l'operació i a la situació dels elements patrimonials transmesos.

Finalitat de la territorialitat

La finalitat de la territorialitat és garantir a la Hisenda pública espanyola la capacitat de gravar les rendes diferides en un futur, la qual cosa s'aconsegueix sempre que es mantingui algun punt de connexió amb els impostos directes espanyols (IS o IRNR), ja sigui per residència fiscal a Espanya de l'entitat adquirent, per la situació a Espanya dels béns i drets transmesos o quan aquests quedin afectes a un establiment permanent situat en territori espanyol.

2) **Adquirent no exempt de l'IS:** l'entitat adquirent ha d'estar subjecta i no exempta (s'admeten les entitats parcialment exemptes).

Lectura recomanada

Article 77 de la Llei 27/2014.

3.3.2. **Tributació en l'entitat adquirent (fusió, escissió i aportació no dinerària)**

L'entitat adquirent ha de valorar els béns i drets adquirits pel mateix valor que, a efectes fiscals, tenien en l'entitat transmissent abans de fer-se l'operació, amb independència del valor que s'hagi registrat de manera comptable.

En aquest sentit, si els elements patrimonials adquirits s'han comptabilitzat de conformitat amb la normativa comptable per un import diferent del seu valor fiscal, s'han de practicar els ajustos extracomptables corresponents per a determinar la base imposable que es derivi d'aquests valors fiscals. Cal mantenir també l'antiguitat que els béns adquirits tenien en l'entitat transmissent.

Lectura recomanada

Article 78 de la Llei 27/2014.

Altres particularitats que l'entitat adquirent ha de tenir en compte són les següents:

1) **Aportació no dinerària de branques d'activitat.**

En el cas d'adquisició de valors com a conseqüència de l'aportació d'una branca d'activitat, es valoren a efectes fiscals pel valor comptable de la unitat econòmica autònoma que hagi estat aportada.

Lectura recomanada

Article 79 de la Llei 27/2014.

2) **Participacions en el capital de l'entitat transmissent i de l'entitat adquirent.**

Quan l'entitat adquirent participa en el capital de l'entitat transmissent (fusió per absorció o escissió), es poden originar rendes fiscals derivades de l'anul·lació de la participació que es produeix en aquestes operacions. El tractament fiscal depèn del règim que sigui aplicable:

a) Règim general. L'entitat adquirent ha d'integrar en la seva base imposable la diferència entre el valor normal de mercat dels elements rebuts i el valor comptable de la participació anul·lada. Aquests elements patrimonials adquirits s'estimen pel seu valor normal de mercat.

L'entitat adquirent té dret d'aplicar la deducció per evitar la doble imposició interna respecte de la renda integrada en la seva base imposable en la part d'aquesta que correspongui amb beneficis no distribuïts per la transmissió o amb la renda que aquesta hagi d'integrar per la transmissió del seu patrimoni a l'entitat adquirent.

b) Règim especial en cas de percentatge de participació inferior al 5%. El tractament fiscal per a l'entitat adquirent és molt similar al ja examinat en el règim general, amb la diferència que en aquest supòsit els béns adquirits es valoren pel mateix valor comptable que tenien en l'entitat transmissent.

c) Règim especial en cas de percentatge de participació superior al 5%. En l'entitat adquirent, els béns i drets adquirits es valoren, a efectes fiscals, pel mateix valor que tenien en l'entitat transmissent abans de dur a terme la fusió.

No obstant això, en els casos en què es constati un excés entre el preu d'adquisició de la participació –posseït per l'entitat adquirent en la transmissent– i el valor dels fons propis que correspongui a aquesta –excés denominat *diferència de fusió*–, aquesta diferència s'ha d'imputar:

- als béns i drets adquirits, i té plens efectes fiscals a l'efecte d'amortització i alienació posterior.
- al fons de comerç de l'entitat transmissent en cas de no poder imputar-se individualment a béns i drets, i també té plens efectes fiscals en la mesura en què l'entitat adquirent en pot deduir l'import de la base imposable, amb el límit anual màxim del 5%, sense necessitat d'imputació comptable (mitjançant ajust extracomptable negatiu).

L'atribució d'efectes fiscals a la diferència de fusió està determinada per l'objectiu de neutralitat fiscal, que persegueix eliminar qualsevol excés d'imposició que es pugui produir en aquests processos. Per aquest motiu, s'han de complir els requisits següents:

- Les plusvàlues tàcites posades de manifest en la transmissió prèvia de la participació que hagin estat gravades per l'impost (IS, IRPE, IRNR) han de recaure sobre el transmissent.
- L'entitat adquirent de la participació no ha de formar part d'un grup mercantil amb l'entitat que li va transmetre la participació.

3) Subrogació dels drets i les obligacions tributàries.

Lectura recomanada

Article 82 de la Llei 27/2014.

L'aplicació pel règim especial de tributació en aquest tipus d'operacions de reestructuració porta com a conseqüència la subrogació de l'entitat adquirent en els drets i obligacions tributaris de l'entitat transmissora, l'abast de la qual varia depenent de si en aquella es produeix una successió a títol universal o no.

a) Successió a títol universal: l'entitat adquirent se subroga en tots els drets i obligacions de l'entitat transmissora.

Exemple

A títol d'exemple, es podria subrogar en la compensació de bases imposables negatives (amb les particularitats de l'apartat següent) deduccions per doble imposició, deduccions per a incentivar determinades activitats o amortitzacions accelerades d'actius, entre altres drets.

b) Successió no a títol universal: l'entitat adquirent se subroga en tots els drets i obligacions que es refereixin als béns i drets transmesos.

Exemple

A títol d'exemple, no es podria subrogar en la compensació de bases imposables negatives deduccions per doble imposició i aquelles altres deduccions que no es puguin atribuir als béns i drets transmesos.

Lectura recomanada

Article 84 de la Llei 27/2014.

4) Compensació de bases imposables negatives.

La normativa vigent estableix expressament la subrogació de l'entitat adquirent en les bases imposables negatives que estiguessin pendents en l'entitat transmissora.

Perquè l'entitat transmissora pugui transmetre el dret de compensar les bases imposables negatives a l'entitat adquirent, cal que l'entitat transmissora s'hagi extingit en ocasió de la realització d'alguna de les operacions de reestructuració previstes en aquest règim. És el cas de les fusions i escissions totals.

Si la societat transmissora no s'extingeix com a conseqüència de l'operació, seria exclusivament la societat mateixa que subsisteix la que retindria el dret a compensar les pèrdues que ha generat. És el cas de les escissions parcials o aportacions no dineràries.

No obstant això, la normativa actual estableix expressament la subrogació de l'entitat adquirent en les bases imposables negatives generades per una branca d'activitat, quan aquesta sigui objecte de transmissió per una altra entitat, de manera que les bases imposables negatives acompanyen l'activitat que les ha generat.

Amb l'objectiu d'evitar un doble aprofitament de les pèrdues, la normativa fiscal estableix una sèrie de restriccions o limitacions a la compensació de les bases imposables negatives de la societat transmissora, que tenen lloc quan l'entitat adquirent té una participació en el capital de la transmissora, ja sigui de manera directa o indirecta, per mitjà del grup al qual pertanyi aquella. Aquestes restriccions responen bàsicament a dos tipus de supòsits:

a) Pèrdues generades abans de la presa de participació en la societat transmissora.

La base imposable negativa susceptible de compensació es redueix en l'import de la diferència positiva entre el valor de les aportacions dels socis, corresponent a aquesta participació, i el seu valor comptable, que bàsicament està integrat pel preu d'adquisició.

Nota

Es tracta d'eliminar la pèrdua que podrien haver computat els socis anteriors per la participació transmesa.

b) Pèrdues generades amb posterioritat a la presa de participació en la societat transmissora.

La base imposable negativa es redueix en l'import de la depreciació sofrida per la participació de l'entitat adquirent si aquesta depreciació ha estat motivada per les pèrdues sofertes per l'entitat transmissora.

Nota

Es tracta de no tornar a computar les pèrdues que ja s'han imputat, per la mateixa causa, a l'entitat adquirent.

3.3.3. Tributació dels socis (fusió, escissió)

No s'integren en la base imposable del seu impost les rendes que es posin de manifest amb motiu de l'atribució als socis de l'entitat transmissora dels valors que corresponguin a l'entitat adquirent.

Lectura recomanada

Article 81 de la Llei 27/2014.

Els requisits exigits per a poder acollir-se a aquest diferiment fiscal són bàsicament els següents:

- que els socis, persones físiques o jurídiques, de l'entitat transmissora siguin residents en territori espanyol, en el d'algun estat membre de la UE o en el de qualsevol altre estat sempre que, en aquest últim cas, els valors atribuïts siguin representatius del capital social d'una entitat resident en territori espanyol, i
- que les entitats transmissora i adquirent que participen en l'operació de fusió o escissió no estiguin domiciliades o establertes en països o territoris qualificats com a paradisos fiscals.

Els valors rebuts pels socis en aquestes operacions es valoren a efectes fiscals pel valor dels lliurats, i també se'n manté l'antiguitat.

Tributació de l'operació en el bescanvi de valors

En les operacions de bescanvi de valors que s'acullin al règim especial de diferiment, no s'integren en la base imposable dels socis, ja siguin persones físiques o jurídiques, les rendes que es posin de manifest en aquestes operacions com a conseqüència del bescanvi de valors, sempre que es compleixin els requisits següents:

- que els socis que facin el bescanvi de valors resideixin en territori espanyol, en el d'algun estat membre de la UE o en el de qualsevol estat sempre que, en aquest últim cas, els valors rebuts siguin representatius del capital social d'una entitat resident a Espanya;
- que l'entitat que adquireixi els valors (dominant) sigui resident en territori espanyol o estigui compresa en l'àmbit d'aplicació de la directiva comunitària, i
- que les entitats intervinents, ja sigui la dominant o la dominada, no resideixin en territoris qualificats reglamentàriament com a paradisos fiscals.

L'aplicació del règim de diferiment exigeix la conservació dels valors dels actius intercanviats, de manera que:

- els **valors rebuts pels socis**, ja siguin persones físiques o jurídiques, es valoren a efectes fiscals, ja sigui de l'IRPF o de l'IS, respectivament, pel valor dels lliurats, i també conserven la data d'adquisició dels lliurats;
- els **valors rebuts per l'entitat que fa el bescanvi (dominant)** s'integren pel valor que tenien en el patrimoni dels socis que efectuen l'aportació, que es determina d'acord amb les regles de l'IS o de l'IRPF, depenent de la naturalesa del soci.

Aportacions no dineràries especials

El règim especial del diferiment es pot aplicar, de manera voluntària, a les **aportacions no dineràries a societats fetes per entitats** en les quals es compleixin els requisits següents:

1) **Territorialitat.** S'exigeix que l'entitat que rep l'aportació sigui resident en territori espanyol o hi faci activitats per mitjà d'un establiment permanent en què s'afectin els béns aportats.

Nota

Els requisits que han de complir les operacions de bescanvi de valors pretenen assegurar la capacitat de l'Administració tributària de gravar les rendes acumulades en els valors bescanviats.

Lectura recomanada

Article 80 de la Llei 27/2014.

2) **Participació en l'entitat adquirent.** S'exigeix que, una vegada feta l'aportació, el subjecte passiu aportant participi en els fons propis de l'entitat beneficiària de l'aportació almenys en un 5%. És independent de quin sigui el percentatge de participació anterior a l'aportació, que fins i tot podria ser superior al 5%, sempre que el percentatge resultant sigui superior al 5%.

La normativa fiscal no estableix cap requisit en relació amb la naturalesa dels béns o drets aportats, de manera que no s'exigeix que estiguin afectes a una explotació econòmica, ni per descomptat que constitueixin una unitat productiva autònoma; en aquest cas es tractaria d'una aportació de branca d'activitat. N'hi ha prou que constitueixi una aportació no dinerària en sentit estricte, és a dir, béns o drets diferents dels diners o crèdits contra la societat mateixa que amplia capital.

Requisits exigits més laxos

Mitjançant l'aplicació d'aquesta figura, no prevista en la directiva de fusions, la normativa fiscal ha facilitat l'aplicació del règim especial de diferiment a totes aquelles aportacions no dineràries que no reuneixen els estrictes requisits exigibles per als dos tipus d'aportacions no dineràries previstes en el règim (aportacions de branques d'activitat o bescanvi de valors). Com s'ha pogut comprovar, els requisits exigits en aquesta figura són molt més laxos.

En el cas que sigui aplicable el règim especial, l'entitat transmissor i adquirent tributen en la forma prevista per a les aportacions de branques d'activitat. Per tant:

- la **societat aportant** valora a efectes fiscals la participació rebuda pel valor comptable dels béns i drets aportats,
- la **societat adquirent** valora els béns i drets rebuts pel mateix valor que tenien en la societat transmissor abans de fer l'aportació.

La normativa fiscal també permet l'aplicació del règim fiscal a les aportacions no dineràries fetes per persones físiques, sota tres modalitats diferents:

1) **Aportació no dinerària de branques d'activitat.** S'exigeix com a únic requisit que l'aportant –persona física– sigui un empresari o professional que porti la seva comptabilitat segons el que disposa el Codi de Comerç. No es requereix un determinat grau de participació en el capital de l'entitat que rep l'aportació.

2) **Aportació d'elements afectes a activitats econòmiques.** Quan l'empresari o professional persona física porti un element patrimonial diferent d'una branca d'activitat, s'exigeix que estigui afecte a activitats econòmiques i que porti la seva comptabilitat d'acord amb el que estableix el Codi de Comerç, a més dels requisits de territorialitat i participació mínima previstos per a les aportacions no dineràries fetes per entitats.

3) **Aportació d'elements afectes a activitats econòmiques.** En aquests casos, a més dels requisits de territorialitat i participació mínima en la societat adquirent, es requereix:

- que les aportacions consisteixin en accions o participacions del capital social d'entitats residents i que no siguin agrupacions d'interès econòmic, unions temporals d'empresa o entitats que tinguin com a activitat principal la gestió d'un patrimoni mobiliari o immobiliari, i
- que aquestes accions representin una participació almenys d'un 5% i que s'hagin posseït de manera ininterrompuda durant l'any anterior a la data del document públic en què es formalitzi l'aportació.

Lectura recomanada

Article 87 de la Llei 27/2014.

Obligacions comptables

L'aplicació correcta del règim especial dels subjectes passius implicats imposa a càrrec d'aquests l'obligació de facilitar certa informació rellevant de l'operació de reestructuració feta, que s'ha d'incorporar en la memòria anual dels comptes anuals que cal dipositar en el Registre Mercantil.

Memòria anual

Els subjectes intervinents en les operacions han d'incloure informació relativa a l'operació feta en la memòria anual dels comptes anuals.

Informació comptable

La informació permet a l'Administració tributària verificar, d'una banda, la incorporació adequada de la renda diferida en l'entitat adquirent i també en els socis i, d'una altra, el gaudi i compliment adequat dels drets i obligacions fiscals de l'entitat transmissor en els quals s'hagi subrogat l'entitat adquirent.

L'incompliment de les obligacions assenyalades té la consideració d'**infracció tributària greu**, sancionable amb una multa pecuniària per cada dada omesa.

Lectura recomanada

Article 86 de la Llei 27/2014.

3.4. Aplicació del règim fiscal especial

3.4.1. Opció per l'aplicació

El règim especial s'aplica a totes les operacions de reestructuració, llevat que en la comunicació prevista s'opti per no aplicar-lo. L'aplicació del règim especial, s'ha de comunicar a l'Administració tributària. Cal complir les condicions següents:

Condicció substancial

Les operacions de reestructuració empresarial es regiran per la normativa prevista en aquest títol, llevat que s'indiqui el contrari.

- **Termini de comunicació:** en el termini dels tres mesos següents a la data d'inscripció de l'escriptura pública en la qual es documenti l'operació. Si la inscripció no cal, el termini es computaria des de la data en què s'atorgui l'escriptura pública que documenti l'operació.
- **Subjecte obligat a fer la comunicació:** la regla general és que és l'entitat adquirent l'encarregada de fer la comunicació.
- **Destinatari de la comunicació:** la comunicació es dirigeix a la delegació de l'Administració tributària del domicili fiscal de les entitats que estiguin obligades a fer-la, o a la dependència regional d'inspecció o a la Delegació

Central de Grans Contribuents quan es tracti d'entitats adscrites a aquestes.

- **Contingut de la comunicació:** apareix detallat en els articles 48 i 49 del RIS.

En configurar-se l'obligació de comunicació com un **requisit formal**, no substantiu, l'incompliment no impedeix l'aplicació del règim especial, sense perjudici que aquest incompliment (falta o retard) pugui ser constitutiu d'infracció tributària.

Lectura recomanada

Consulteu els articles 48 i 49 del RIS.

3.4.2. Clàusula antielusió

El règim fiscal conté una **mesura antiabús** la finalitat de la qual és impedir l'aplicació del règim especial quan l'operació feta tingui com a objectiu principal el frau o l'evasió fiscal.

En aquest sentit, la normativa fiscal afegeix, a títol enunciatiu, un supòsit de presumpció de frau o evasió fiscal que abraçaria totes aquelles operacions de reestructuració la realització de les quals no se sustenti en l'existència de motius econòmics vàlids, sinó merament en la consecució d'un avantatge fiscal.

Podem apreciar l'existència d'un **avantatge fiscal** quan els subjectes intervinents en l'operació de reestructuració (ja siguin les societats o els socis mateixos) obtenen un estalvi fiscal, és a dir, una reducció de la càrrega tributària, en qualsevol impost, com a conseqüència de la realització de l'operació de reestructuració, sempre que no es consideri l'avantatge que en si mateix implica l'aplicació del règim fiscal.

Juntament amb l'obtenció d'un avantatge fiscal, la inaplicació del règim especial exigeix l'absència de motius econòmics vàlids en l'operació, i manca d'importància l'existència de motius econòmics absolutament irrelevants. Per exemple, el TRLIS mateix preveu com a motius econòmics vàlids els de reestructuració o racionalització de les activitats de les entitats que participen en l'operació.

Lectura recomanada

Article 89.2 de la Llei 27/2014.

3.5. Efectes del règim fiscal en altres impostos

L'aplicació del règim especial determina una sèrie de beneficis fiscals en una altra sèrie d'impostos, diferents de l'impost de societats, que incideixen també en aquest tipus d'operacions de reestructuració, entre els quals destaquem l'IVA, l'ITP-AJD i l'impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana (IIVTNU).

La finalitat d'aquests beneficis fiscals és estendre el ja esmentat principi de neutralitat impositiva a altres impostos (IVA, ITP-AJD, IIVTNU), a més l'impost de societats mateix.

3.5.1. Impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats: operacions societàries i modalitats restants

Les operacions de reestructuració empresarial estan no subjectes a la modalitat d'operacions societàries.

Paral·lelament, s'estableix l'exempció d'aquestes operacions de reestructuració per les altres dues modalitats de l'impost: transmissions patrimonials oneroses i actes jurídics documentats.

3.5.2. Impost sobre el valor afegit

La normativa en matèria de l'impost sobre el valor afegit (IVA) estableix que no està subjecta a l'IVA la transmissió de tots aquells elements que, formant part del patrimoni empresarial o professional del subjecte passiu, constitueixin una unitat econòmica autònoma, sempre que l'adquirent o adquirents acreditin la seva intenció de mantenir aquesta afectació al desenvolupament d'una activitat empresarial o professional, amb independència que resulti aplicable o no el règim especial en el cas que la transmissió s'hagi instrumentat per mitjà de qualsevol de les operacions de reestructuració empresarial.

Les aportacions no dineràries especials, en la mesura en què s'aportin elements patrimonials que no constitueixin una branca d'activitat, estan subjectes a l'IVA.

Les operacions de **bescanvis de valors** fets pels socis que siguin subjectes passius de l'IVA, en les fusions i escissions, estan **exemptes d'IVA**.

Lectura recomanada

Article 19.2 de l'RD legislatiu 1/1993, que aprova el text refós de l'impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, quant a la no-subjecció de les operacions de reestructuració.

Article 45.I.b.10 de l'esmentat RD legislatiu, sobre l'exempció de les modalitats de TPO i AJD.

Lectura recomanada

Article 7.1.b de la Llei 37/1992, de l'IVA, quant a la no-subjecció de les transmissions d'unitats econòmiques autònomes. Article 20.1.18 de la Llei de l'IVA quant a l'exempció aplicable al bescanvi de valors.

3.5.3. Impost sobre l'increment de valor dels terrenys de naturalesa urbana

Se suspèn la meritació d'aquest impost en les operacions en les quals resulti aplicable el règim especial, amb excepció dels terrenys que s'aportin a l'emparedament d'una aportació no dinerària especial.

No es tracta d'una exempció, sinó d'una suspensió o diferiment d'aquest, ja que en la transmissió posterior d'aquests terrenys es computen tots els anys transcorreguts des de l'última transmissió, exclosa naturalment la que va tenir lloc mitjançant les operacions del règim especial.

Lectura recomanada

Consulteu la sentència del Tribunal Constitucional de 16 de desembre de 2017 per la qual es declaren inconstitucionals i, per tant, nuls els articles que regulen aquest impost, en la mesura que sotmeten a tributació situacions d'inexistència d'increment del valor dels immobles.

Resum

Planificar és analitzar com es du a terme un procés d'elecció entre diferents alternatives, tenint en compte elements diversos. La planificació fiscal tracta de buscar la millor alternativa tenint en compte el cost fiscal de les operacions, sense que això tingui a veure ni amb l'evasió fiscal ni amb el frau de llei.

Decidir si s'inverteix en un fons d'inversions o en un pla de pensions, desenvolupar una activitat empresarial de manera individual o societària, adquirir un immoble o llogar-lo... implica una anàlisi de planificació fiscal. Per a buscar la millor alternativa dins d'un marc normatiu donat, i sense abusar de les formes jurídiques, cal presentar successivament els elements que s'han de prendre en consideració en una anàlisi de planificació fiscal.

Hi ha una pluralitat de variables que poden afectar el cost fiscal de les decisions individuals. Aquestes variables estan relacionades, en primer lloc, amb el temps i l'espai de les operacions. Però també amb la naturalesa de les operacions, la incidència de la progressivitat impositiva, els incentius fiscals i el subjecte passiu dels impostos. Conèixer aquests factors, en relació amb un temps i un lloc determinats representa, com hem efectuat al llarg d'aquest mòdul, estudiar la normativa vigent.

El temps constitueix una variable fonamental en la presa de decisions. El seu impacte és evident per diversos motius:

- El règim jurídic aplicable a una operació pot variar depenent del moment en què es dugui a terme l'operació i de la seva durada.
- El diferiment impositiu és en si mateix una mesura d'estalvi.
- El marc jurídic pot canviar entre el moment de la planificació i el moment de la tributació efectiva.

En conseqüència, el temps –i la incertesa que hi està associada– és una variable difícilment generalitzable, però que s'ha de considerar en la majoria de les decisions, especialment a llarg termini. D'altra banda, l'anticipació, per exemple, d'una elevació dels tipus de gravamen de determinades transaccions presumiblement provocarà l'acceleració d'aquestes operacions, per beneficiar-se d'un estalvi fiscal que supera el cost d'avançar les transaccions.

Des d'un punt de vista fiscal –sense altres consideracions financeres– l'anàlisi de les diferents operacions exigeix conèixer la normativa fiscal. Una mateixa operació pot estar subjecta a un gravamen molt diferent, en funció del subjecte que resulti obligat a tributar-hi. Pel que fa a la classificació de les operacions,

és important conèixer si una operació genera un rendiment del treball o del capital, si és un benefici d'una activitat econòmica o un guany patrimonial o si l'operació tindrà recursos propis o aliens. També s'han de valorar les operacions segons si es graven mitjançant tipus impositius progressius o proporcionals, atès que l'impacte fiscal final serà diferent. En tot cas, caldrà valorar-ne la incidència en termes de tipus mitjà i marginal. A més a més, ens podem trobar amb l'existència d'incentius fiscals, que incideixin en les decisions d'inversió o desinversió. Per fomentar determinats comportaments dels individus o activitats de les empreses, les normatives estableixen reduccions en la base, deduccions en la quota, exempcions totals o parcials, diferiment mitjançant compensació i crèdits fiscals, entre d'altres, que en cada cas cal valorar.

Finalment, l'espai constitueix un factor clau en les eleccions dels agents econòmics i la seva importància és progressivament creixent. En un món cada vegada més global, les inversions travessen fronteres, més enllà de l'àmbit de sobirania fiscal nacional. La tributació que suporti una operació determinada depèn del lloc on s'hagi realitzat i de les normes jurídiques aplicables. Això implica analitzar les diferents alternatives de localització.

Bibliografia

AEAT. *Manuales Prácticos –IS, IRPF, IVA–*. Agencia Estatal de la Administración Tributaria, MEH. <http://www.aeat.es>.

Diversos autors (2018). *Memento práctico fiscal 2018*. Madrid: Editorial Francis Lefebvre.

